

Bilden av kvinnor i krigets Afghanistan

- En exposé av hur forskning och media tolkar situationen för kvinnor i krigets Afghanistan.

Abstract

Denna uppsats behandlar frågan om mediebilden och tidigare forskning rörande kvinnor och politisk identitet i Afghanistan. Hur presentationen av kvinnorna ser ut och hur deras situation och positionering görs av kvinnor i Afghanistan och hur detta beskrivs i tidningen Dagens Nyheter. Dagens Nyheter är den svenska dagstidning som vi valt ut då vi anser den ha hög validitet och stor läsarkrets. Genom en diskursiv analys, och en mer djupgående diskurspsykologisk analys har vi undersökt detta i 11 stycken nyhetsartiklar i DN och i annan empiri delvis bestående av tidigare forskning och FN:s säkerhetsrådsresolution 1325. Artiklarna är publicerade från 2002 till idag våren 2010. Vår frågeställning som vi har velat få svar på är om det finns någon skillnad mellan tidningarnas och forskningens framställningar av kvinnorna i Afghanistan. Vi har i vår undersökning kommit fram till att den symboliska makt som artiklarna har, påverkar våra uppfattningar.

Nyckelord: Kvinnor, Krig, Afghanistan, diskurspsykologi, mediebild/tidigare forskning, FN:s säkerhetsresolution 1325

This essay is about the question of media and earlier research surrounding women and political identity in Afghanistan. How the presentation of the women looks and how their situation and position is described in the newspaper Dagens Nyheter. Dagens Nyheter is the Swedish newspaper which we selected because it has a high validity and a large reader circle. We have reviewed 11 news articles in DN, earlier research and The UN Security Council resolution 1325, with a discourse analysis, and a deeper discourse psychology analysis. The articles are published from 2002 until today, the spring of 2010. The question formulation that we want to answer is if there is any difference between the newspaper and the earlier research making of the women in Afghanistan. We have with our research reached the symbolic power that the articles have and how it affects our opinions.

Keywords: Women, War, Afghanistan, discourse psychology, media/earlier research, The UN security councilresolution 1325

Innehållsförteckning

1 Inledning	4
1.1 Syfte.....	5
1.2 Frågeställning.....	6
1.3 Svårigheter och avgränsningar.....	6
2 Bakgrund	8
2.1 FN:s säkerhetsrådsresolution 1325/Motion 2008/09: U226 Den svenska handlingsplanen för FN:s säkerhetsråds resolution 1325.....	8
2.2 Genderforce.....	9
3 Teori	11
3.1 Wendy Brown - Edgework: critical essays on knowledge and politics.....	11
3.2 Gayatri Spivak – Death of a discipline.....	12
4 Metod	14
4.2 Diskursanalys - Diskursanalyspsykologi.....	15
5 Tidigare forskning	17
5.1 Yvonne Svanström och Kjell Österberg – Än män då? Kön och feminism i Sverige under 150 år.....	17
5.2 Joshua S. Goldstein - War and gender: How gender shapes the war system and vice versa.....	19
5.3 Lois A. West. (Redaktör) - Nationalist Agendas and Women’s Right – Conflicts in Afghanistan in the Twentieth Century i Feminist nationalism.....	20
5.4 Mahnaz Afkhami - Faith and freedom.....	21
5.5 Deborah Ellis – Women of the Afghan war.....	22
5.6 Cynthia Enloe - Kvinna, giv akt!.....	22
5.7 Anna T Höglund – Krig och kön: Feministisk etik och den moraliska bedömningen av militärt våld.....	24
6 Artiklar	26
6.1 Genomgång av artiklar från Dagens Nyheter.....	26
7 Analys	33
7.1 Analys av mediebildens.....	33
7.2 Analys av mediebildens ställt mot tidigare forskning och FN:s säkerhetsrådsresolution 1325.....	36
8 Sammanfattning	42
9 Referenser	44
9.1 Litteratur.....	44
9.2 Internetkällor.....	45
10 Bilagor	47

1 Inledning

Vi vill ta reda på hur olika identiteter skapas genom positionering, i politiskt skapande mediedebatter kring krig. Intresset väcks även i den pågående debatten kring ett vara eller icke vara rörande internationella insatsstyrkor i krigsdrabbade länder runt om i världen. Detta berör en jämställdhetsdebatt som är infekterad då den rör både kvinnor och män, kultur och religion och till viss del border-crossing. Vem får egentligen lägga sig i frågorna/debatten rörande detta? Vilka har rätten att uttrycka en demokratiserings tanke? Är vi på väg in i en ny kolonialist period? Skall man då alltså acceptera ett kvinnoförtryck, eller bör feminism vara en internationell rättighet, en rättighet till objektivt självbestämmande över sin kropp och tanke och dess frigörande/frihet? Blir man automatiskt offer/fiende då man lever i ett land/en region som är krigsdrabbat och var finns betraktarens ögon? Är det betraktaren som sitter på makten och kunskapen att positionera ”andra”?

Vi har haft många frågor till att börja med och alla kommer inte att bli besvarade, det är därför vi valt det utgångsläge som vi gjort, och den tidigare forskning och artiklar som visar på utelämnandet av diskursen kring utvecklingen och skapande av en jämställdhetsdebatt, eller dess frånvaro. Dessa frågor har vi haft sen innan och de har alltså lett oss in på den frågeställning vi nu valt. Vi har valt att utgå ifrån år 2002 då vi i Sverige skickade ner våra första fredsbevakande styrkor till Afghanistan, fram till nu. Detta gör också att vi har blivit intresserade av Genderforce och deras arbete med FN:s säkerhetsrådsresolution 1325, som Sverige i dagsläget implementerar i svenska utrikespolitiska frågor. Mediebilderna och artiklarna kommer vi att ställa mot varandra för att se var bristerna finns, och därför har vi valt att skriva empirin mest som stöd för den senare analysen.

1.1 Syfte

Vi kommer att fokusera på kvinnor i Afghanistan och hur kön görs i krig. Genom detta ser vi hur beskyddandet av kvinnor har varit ett berättigande till krigsföring. I förhållande till krig har kvinnor och män olika uppgifter relaterade till deras kön. I forskningslitteraturen har vi sett att det mest skrivs om hur män är krigsförare och kvinnorna får inta den omvårdande positionen. Det som är intressant är hur korrupktion och ekonomiska medel påverkar krigsförandet och dess berättigande till existens, detta då kunskapen och makten i landet ligger hos de som har ekonomiska möjligheter och därigenom möjlighet till påverkan på den kulturella samhällsutvecklingen. Kvinnor i Afghanistan har genom kulturella skillnader från kvinnor i väst inte haft samma möjligheter till utbildning eller arbetsmöjligheter, vilket leder till att de inte i samma utsträckning har kunnat skaffa sig ett eget ekonomiskt oberoende. Detta behövs för att kunna vinna i jämställdhetskampen för kvinnorna i Afghanistan. Vilket leder oss in på hur detta tolkas och framställs av forskare och media.

Krig är ett område där manlighet och kvinnlighet kan skapas och befästas utifrån roller och uppgifter, så som beskyddare/beskyddad, militär/civil, front/hem. Intressant är även hur feminismen kommer in i diskussionen rörande krig, då det kan tas som en självklarhet med feminism och jämställdhet i Sverige men inte är det i övriga världen, speciellt Afghanistan. Rättigheter som frihet och bestämmande över sin egen kropp ses inte som en självklarhet och det stöder man upp genom att luta sig mot kultur eller religion, hävdande att den skall respekteras. Vi har som syfte att hitta och delvis försöka fylla de luckor i debatten som vi ser i dagsläget. Man kan undra hur kön görs i krig, och vem det är som har rätten till att göra det? Detta leder oss in till en kritisk läsning av forskning och media reportage om kvinnor i krig och krigets Afghanistan. Vi har till syfte att ta reda på om det finns någon markant skillnad och i sådana fall, hur denna ser ut. Vi vill med vår undersökning, undersöka den symboliska makt som artiklarna och forskningen har, och om den påverkar våra uppfattningar.

1.2 Frågeställning

Krig och kön, jämställdhet som ”ett problem” i roller i relation till politisk krigspositionering?

- Vad innebär manligt och kvinnligt i krigets Afghanistan, hur görs/representeras kön i krig?
- Hur konstrueras bilden av kvinnor i Afghanistan, i forskning och media?

1.3 Svårigheter och avgränsningar

Det vi är intresserade av att utreda genom vår diskursanalys, är vad individen egentligen har för rättighet att positionera. Vem är det som påverkar våra tankar, alltså positioneringen av den allmänna synen på frågan. Viktigt är att kunna se när positioneringen sker, vem det är som gör den, och är den då berättigad till det.

Något som för oss är viktigt är att vi inte lägger in för tunga personliga åsikter utan håller oss på ett plan där vi kan se översiktligt. Med översiktligt menar vi att vi vill försöka se med ett runtomkring perspektiv och sedan sammanstråla djupare i analysen. Alltså måste de etiska förhållandena mellan oss och det vi intar i informations väg särskiljas. Vi är ute efter att undersöka, inte bekräfta det vi redan kan och vet. Det är således viktigt att inte trycka på den västerländska feministiska synvinkeln vi har utan se vad den kan hjälpa oss att finna i vår forskningsfråga. Vilka är de ögon och röster som har avgörandet i positioneringen, detta måste vi ständigt hålla oss till så att vi inte börjar att positionera orättfärdigt.

Genom positionering, menar vi en sorts objektivisering av enskilda mål som man väljer att placera i fack. Här är ett utgångsproblem med positioneringen av konstruktionen kvinnor/män i krigets Afghanistan. Det finns flera faktorer som skapar identitets positioneringar från olika håll, däribland det största som är kultur som byggs av religion och socialt uppbyggda situationer, vilket kan återkopplas till konstruktionen av kön. Svårigheten i sin helhet som vi ser det, är frågan om vem det är som håller i själva debatten och vem som har rättigheter till inlägg i den. Vi kommer att finnas med som en förklarande och klarläggande röst genom hela arbetet för att göra det enklare att förstå tidigare forskning och empiri.

Vi kommer ofta att omnämna begreppet kultur, dock menar vi inte att utpeka den kultur som finns i Afghanistan, utan den kultur som skapas genom identitets positioneringar och krigsföring i ett land som Afghanistan. En teoretiker som skriver om detta är Seyla Benhabib i *Jämlikhet och mångfald*, hon skriver att när olika kulturella grupper samspelar med varandra känns kulturklyftorna djupast längs de gränser som skiljer den offentliga sfären från den privata. Ställningen för den privata sfären som grovt sett omfattar kvinnor och barn och regleringen av sexualitet, födelse och död, leder till några av de bittraste och mest söndrande kulturella striderna. Benhabib ställer sig frågan hur man kan förklara det faktum att det till övervägande del handlar om kulturella bruk i relation till kvinnor och flickors ställning, äktenskap och sexualitet, och att det är detta som leder till konflikter mellan kulturer. Särskilt i en tid av ökad global mobilitet och integration, när kvinnofrågor diskuteras över hela världen av sociala rörelser, regeringar och icke statliga organisationer, måste juridiska pluralistiska institutioner som blockerar kvinnors ekonomiska, utbildningsmässiga och medborgerliga möjligheter för att upprätthålla samfundets gränser bemötas med skepsis. Utifrån detta vill vi alltså inte utpeka kulturen som ett enhetligt fenomen, utan mer använda det som ett begrepp för bredare omfång och förståelse. Ett problem vi stöter på här är den fundamentalistiska synen både i Afghanistan samt andra länder runt om i världen och deras syn på fundamentalismen i Afghanistan. De som anser sig ha rättigheten att bedöma ”Afghanistans fundamentalism” och deras som dessa länder vill se det, ovilja till demokratisering. Detta färgar både forskningsbilden samt mediebildens (Benhabib, S. 2004:113–114).

2 Bakgrund

2.1 FN:s säkerhetsrådsresolution 1325/Motion 2008/09: U226 Den svenska handlingsplanen för FN:s säkerhetsråds resolution 1325

Denna motion/handlingsplan håller just nu på att implementeras i Sverige, och används i Genderforce arbete.

Vi har valt att ha med FN:s säkerhetsrådsresolution på grund av att den avspeglar det politiska läget i Sveriges debatt rörande de frågor vi berör i vår uppsats. Vi anser det vara viktigt att ha en god insyn. Detta för att få en helhetsbild av det som sker i dagsläget, och hur tolkningar görs i forskning och media. Genom denna resolution/motion visar vi på att Sverige har gjort ett ställningstagande i frågan rörande kvinnor i krigsdrabbade länder. Denna resolution används av riksdag och regering samt inom försvarsmakten/Gender Force. Vilket gör den relevant för avspeglingen av vårt övriga material samt i analysen.

Bakgrund till motionen:

Kvinnors deltagande i freds-, återuppbyggnads- och säkerhetsarbete är en förutsättning för en hållbar fred. Kopplingen mellan jämställdhet, hållbar utveckling och internationell säkerhet blev officiellt erkänd i och med att FN:s säkerhetsråd antog resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet år 2000. Idag diskrimineras dock kvinnor från fredsförhandlingar och från fora där beslut om deras framtid fattas. Samtidigt används våld mot kvinnor systematiskt som krigsföringsmetod. Det är fortfarande tydligt att det finns en ovilja eller okunskap om vikten av att ta in jämställdhet och kvinnors perspektiv i den säkerhetspolitiska analysen. Detta trots att Sverige, liksom EU och FN, framhåller att mänskliga rättigheter, utveckling och säkerhet är beroende av varandra. Exempelvis finns det forskning som visar ett samband mellan kvinnors status i ett samhälle och konfliktnivån i detsamma. Våldsamma konflikter är vanligare i länder med låg kvinnorepresentation i parlamenten än i mer jämställda samhällen (FN:s säkerhetsrådsresolution 2008/09).

2.2 Genderforce

Gender Force avspeglar det svenska deltagandet för kvinnor i krigsdrabbade länder. Vilket knyter samman Sveriges inblandning i frågor rörande vår egen forskningsfråga, och speglar det politiska dagsläget i frågan rörande kvinnor i Afghanistan i den svenska diskursen. Gender Force är en produkt av samhällsdebattens sukta efter rättvisa. Det är dags för aktion för kvinnors rättigheter i krig och fred. För ett mer jämställt konstänkande världen över. Med detta menar inte gender Force att applicera västerländska värderingar, utan att öppna för en debatt samt utbyte av information och tjänster, att lära sig av varandra utan att fördöma genom egna personliga värderingar. Detta anser vi vara viktigt att tänka på och ha med som stöd i en analys del, då det avspeglar de konstruktioner som forskning - och mediebilderna skapar kring hur kön görs i krig.

2004 tog Försvarmakten initiativ till att starta projektet Genderforce. Det avslutades formellt vid årsskiftet 2007/2008, men fortsätter i dag som ett utvecklingspartnerskap mellan Försvarmakten och de övriga medverkande organisationerna. Genderforce är en organisation i det Svenska försvaret som jobbar med kvinnor och barn i utsatta situationer i krig, bland annat då i Afghanistan som vi inriktar oss på med syftet att förbättra Sveriges militära och civila internationella insatser ur ett genusperspektiv. De jobbar med att få ut information till kvinnor och att kvinnor skall få veta sina rättigheter och friheter enligt mänskliga rättigheter så som CEDAW(FN) med fler andra organisationer. Genderforce bygger till stor del på att jobba efter FN:s säkerhetsrådsresolution 1325. Vi har därför tänkt gå mer in på den, och genom detta i analysen diskutera Genderforce och FN.

Genderforce startades som ett försök att förverkliga de mål som formulerats i resolutionen av FN, för ökad kompetens och effektivitet i Sveriges insatser runt om i världen. Insatser som bejakar kvinnors och mäns lika värde, ibland skilda behov och unika erfarenheter.

Genderforce har finansierats av EU. Förutom Försvarmakten medverkar också Räddningsverket, Polisen, Officersförbundet, Lottorna och Kvinna till Kvinna.

En utvärdering har visat att genusmedvetenheten och kunskapen om resolution 1325 i Försvarmakten har ökat sedan Genderforce initierades. Utvecklingsarbetet pågår i dag och

kommer att fortsätta under kommande år, för jämställdhet och effektivare insatser (Genderforce, www.mil.se).

3 Teori

Det sätt vi har valt att knyta ihop frågan med analysen är att använda oss av en maktteoretisk utgångspunkt och en planläggning av hur denna maktsyn befinner sig. Vem är jämställd i maktstrukturen, hindrar kunskapen och makten en jämställdhetstanke? De teoretiker vi har använt oss av, skall hjälpa oss hitta olika perspektiv på maktstrukturer idag. Identitetspolitik är intressant i denna fråga, och detta kommer vi även att beröra. Därför har vi valt att använda oss Wendy Brown och hennes teorier kring identitetspolitik. En annan teoretiker som är intressant i border-crossing och med ett area studies perspektiv är Gayatri Chakravorty Spivak och hennes bok *Death of a discipline*. Även den ekonomiska aspekten kommer att beröras då den anses avgörande i krigsbeslut. Vem gynnar finansieringen av krig?

3.1 Wendy Brown - Edgework: critical essays on knowledge and politics.

Brown framhäver särskilt hur den kapitalistiska ordningen påverkar subjektens begärsstruktur. Brown undersöker det sätt på vilka välmenande politiska projekt och teoretiska förhållningssätt oavsiktligt reproducerar just den underkastelse eller marginalisering som de har som mål att övervinna.

Browns poäng är att demokrati kräver politiska subjekt som *begär* frihet, jämlikhet och solidaritet, inte bara organisationer som skapas för att åstadkomma demokrati (Brown, W. 2009:100).

Brown tar upp Nietzsche som menade att den som bär på ressentiment är fången i den struktur inom vilken oförrätterna uppkom, eftersom den skada och det lidande som de orsakat har blivit en del av identiteten: för att bli fri från sitt ressentiment måste man släppa taget om identiteten. Identitetspolitik enligt Brown är den form av politik som utgår från kollektiva identiteter – kvinnor, homosexuella, etniska minoriteter, invandrare och så vidare. Politiseringen av exempelvis ras, etnicitet, sexualitet och genus har kommit att kallas identitetspolitik. I regel krävs då ett erkännande och rättsligt skydd samt lagstiftning.

Identitetspolitiken tog fart när klasspolitiken tynade bort, i själva verket är den ett resultat av att kritiken av kapitalismen tystnade.

Politiska identiteter som växer fram i reaktion mot marginalisering och förtryck är förbundna med den egna underordningen därför att deras själva existens som (avvikande) identiteter bygger på den amerikanska och europeiska vänsterns kris, när alternativen till liberalism och kapitalism har försvunnit. Brown menar att identitetspolitikens ”jag är” måste ersättas med ”jag vill detta för oss”. Brown påminner oss om att den revolutionära feminismen ville förändra vårt sätt att vara i världen i stället för att organisera jämställdhet.

Browns paradox: att odla en dröm bortom kön, låta den komma till politisk användning, men att avstå från ett institutionellt, kontrollerbart och förutsägbart schema för dess förverkligande. Nyliberalismen begränsar sig inte till relationerna på ”marknaden” utan är en samhällsanalys som inbegriper allt och förvandlar allt till en fråga om lönsamhetsbedömning. Vänstern måste framhålla en alternativ vision om det goda som förkastar *homo economicus* som norm för mänskligheten samt förkastar den utformning av ekonomi, samhälle, stat och (icke)moral som svarar mot denna norm (Brown, W. 2005:64).

3.2 Gayatri Spivak – Death of a discipline

Vi har valt att använda Spivak på grund av hennes postkoloniala teorier, och som ett stöd för en post-kolonial analys. Spivaks postkoloniala tanke sätt har fungerat som ett bollplank för oss i analysen, och tas därför inte upp ingående, men kan läsas mellan raderna i tankegångarna.

Area Studies är interdisciplinära studier kopplade till olika världsdelar; ett forskningsområde som Spivak ser som en del av det kalla kriget och av USA:s statliga intressen som kunskap i maktens tjänst. Litteraturvetenskapen har enligt Spivak inte förändrats trots den intensiva postkoloniala närvaron av den Andra/de Andra därför borde den traditionellt eurocentriska litteraturvetenskapen lära sig av Area Studies och Area Studies låta sig inspireras av

humaniora genom att lära sig den andras språk genom den litterära metoden utan att endast betrakta språket som ett verktyg för fältarbete (Spivak, G. 2003:100–101).

4 Metod

Vi vill lägga upp empirin och sedan anlägga denna på vårt område och de frågor vi har. Vi tänker utgå ifrån en analytisk undersökning dels från en diskursanalytisk metod och se hur detta behandlas och där även finna sätt att se mer konkret på de frågor vi har.

Vår disposition kommer att först klarlägga informationen som idag redan finns i tryckt form, då i form av böcker samt den massmediala bilden genom tidningsartiklar. Detta kommer vi senare att utvärdera i en analys- och diskussions- del, i hur mediebilden samt forskningsbilden av ämnet egentligen ser ut i förhållande till ”det verkliga nuet”, finns det ett verkligt nu?

Vi kommer genom empiri delen att lägga upp fakten klart och tydligt så att inga missförstånd kan ske. Vårt fokus är bilden av kvinnor i Afghanistan och de konstruktioner som sker runt dem av media och forskare. Vi kommer att försöka få in en del med Genderforce som aktivt jobbar med frågor rörande kvinnor och barn i krigsdrabbade länder, men också för att de i samarbete med FN håller på att implementera en säkerhetsresolution i Sverige där tyngdpunkten ligger på kvinnors deltagande i freds-, återuppbyggnads- och säkerhetsarbete.

Varför vi har valt att använda oss av diskurspsykologi, är på grund av att vi vill nå den bild som forskningen och media ger oss. Detta vill vi göra så att man förstår den grundläggande diskursen, som påverkar vår uppfattningsbildning rörande politiseringens bild av identitetspolitik och positionering utifrån det. Rörande kvinnor, krig och Afghanistan, och positioneringen som läsaren av forskning och media gör utifrån de kulturella och sociala bilder de själva utgår ifrån.

4.2 Diskursanalys - Diskursanalytisk psykologi

Jag och identitet skriver Winther-Jørgensen och Phillips om diskurspsykologin och hur den baseras på den socialkonstruktivistiska premissen att jaget inte är en isolerad, autonom agent. Jaget ses däremot tvärtom som socialt, och fokus i de empiriska studierna läggs på hur identiteter uppstår, omformas och blir föremål för förhandlingar i sociala praktiker (Winther-Jørgensen, M - Phillips, L. 2000:105).

Diskurspsykologin skulle kunna göra dem alla sammanbundna på det psykosociala och kulturella planet, vilket hade varit intressant i en slutledande analys/diskussion om problematiken i sin helhet. Alltså får vi med en diskursanalytisk metod och metodologi om hur identiteter skapas i krig/krigsdrabbade länder, och hur kvinnor i bland annat Afghanistan påverkas av detta.

En diskursanalytisk basis utgår ifrån att man inhämtar material (alltså språkbasis) och sedan utgår från materialet som grund och analysera det och därefter bilda en diskursiv bild av problemen man finner. Att identifiera en diskurs gör man utgående ifrån det samhällsmässiga klimat som finns i debatten (vad som sägs då alltså) och den information man kan finna på det ämne man valt att skriva om. En diskurs kan definieras som ett bestämt sätt att tala om och förstå världen, de sociala faktorernas påverkan på kontexten och dess sammanhang.

Den diskursiva psykologin tar mer upp hur människor påverkas av diskursen, alltså på grund av sin inriktning. Diskurspsykologin sammanbinder dem alla på det psykosociala och kulturella planet, vilket är intressant i en slutledande analys/diskussion om problematiken i sin helhet.

Det som relaterade denna fråga till Eldén är just ifrågasättandet av att man hävdar att feminismen öppnat upp för att det postmoderna tankesättet har kunnat få den centrala plats de har i dagens filosofiska och samhällsvetenskapliga debatt (Eldén, S. 2005:64). Alltså underförstått de aktörer som är inblandade i debatten. Det är tankarna runt detta spelrum som gör just den diskurspsykologiska analysen intressant.

Hur kvinnor kan påverka samt den positionering de genomgår, inklusive vem det egentligen är som gör denna positionering. Detta utifrån ett samhällskritiskt öga, då man tar in flera

sociala faktorer och kombinerar dem och söker kontexten. Eller kanske man skulle man kunna uttrycka sig, summa samarium i vad som är problembildaren i frågan. Vi tycker att detta är en intressant metod, då den utvecklar den ”vanliga” diskursanalytiska metoden, och öppnar upp för ett större spelrum för tolkningar av texter och författarens tankesätt, i skriftens påverkan på den allmänna debatten som information och kunskaps intagande leder till.

5 Tidigare forskning

Urvalet av relevant tidigare forskning för oss har vi begränsat genom att söka forskning rörande kvinnor i Afghanistan och hur detta relateras till krig, religion och kulturella samhällsbyggnader och bildningar. Detta är den forskning som till största del rör den fråga vi är intresserade av. Andra böcker går in på frågor som inte varit relevanta för oss och har därför valts bort. Detta för att få en bred bakgrund och många olika infallsvinklar i debatten/frågan och en djupare infallsvinkling i vår analys. Det som gör denna forskning intressant för oss är det att den fråga vi letar efter inte tas upp i tillräckligt stor utsträckning i forskningen. Vi har därför valt att undersöka det område som böckerna i sammansättning med mediebildens missar. Därför kommer vi att lägga upp analysen som en diskurs mellan tidigare forskning och mediebildens från 2002, som var året då Sverige sände in sina första trupper för fredsbevarande syfte i Afghanistan. Vi är intresserade av hur forskningsbildens och mediebildens har utvecklats sedan 2002 och fram till nu, då den påverkar det politiska identitetsbildandet och inställningen till Afghanistan och jämställddemokrati världen över.

Böckerna vi använt oss av sträcker sig dock tidigare än 2002, detta har vi valt att ha med ändå för att få in ett historiskt perspektiv som är relevant för dagsbilden och förståelsen för utvecklingen i Afghanistan, och vart fokus legat i historieskrivningen.

5.1 Yvonne Svanström och Kjell Österberg – Än män då? Kön och feminism i Sverige under 150 år

Kvinnor dödas inte bara i väpnade konflikter utan utsätts också för brutala övergrepp, stympningar och våldtäkter. Våld i krig är könsspecifikt på så sätt att konstruktionen av manlighet går ut över kvinnors kroppsliga integritet. Män våldtar kvinnor i krig för att visa fienden att denne inte förmått försvara sin kvinna, och genom detta sexualiserade våld stärks den ene mannens virilitet av den andre mannens förnedring. Kvinnor har i denna konfrontation inget värde och blir reducerade till objekt. Författarna kopplar bland annat detta

fenomen till 11 september då USA utsattes för en terrorattack av talibaner. De menar att de värsta för USA inte var själva angreppet eller förstörelsen, utan att bli slagen i symbolisk mening. På samma sätt ser talibanerna det västerländska inflytandet, globalt och i Afghanistan som förödmjukande och en skam för islam. Känslan av skymf är stark bland både kristna amerikaner och muslimer.

Denna kränkning uttrycks inte sällan som sexualitetsmetaforer, då den yttersta förödmjukelsen symboliseras av våldtäkten av en kvinna. Bilden av att USA blev ”kastrad” i och med raserandet av New Yorks två högsta och mest potenta byggnader kan man också se som en del i sexualitetsmetaforerna. Med andra ord var detta raserande lika med att den amerikanske mannen har snöpts, alternativt våldtagits. Han har blivit en ”icke-man”, en kvinna eller bög, alla synnerligen hotfulla identiteter för amerikanen som berömmar sig av att vara man, heterosexuell och viril. Motbilden till den starke mannen kan vara europén, tecknad som en kvinna, impotent eller kastrad. Militärt sett kan européerna inte ”få upp den”, vilket man kan översätta till att vara för fred och förhandlingar är att vara kraftlös, motsatsen till manlighet. En svag man görs om till kvinna, kastrat eller bög (Svanström, Y – Österberg, K. 2004:255–257).

Sexualitets- och kroppsmetaforerna bottenar i en idealiserad manlighet, där säkerhet byggs med styrka, autonomi och avgränsning mot andra, icke-närhet. Män är inte, som kvinnor, vana vid att deras gränser sätts av andra, varken i kroppslig och symbolisk mening. Kvinnokroppen kan symbolisera fred, men i väpnade konflikter måste de underordnas och acceptera att bli försvarade. Kvinnor blir ett medel i kampen för att försvara andra, överordnade värden. De nationalistiska metaforerna objektifierar kvinnor och möjliggör i förlängningen att de kan utsättas för våld. Om den yttersta förödmjukelsen för nationen symboliseras av en våldtagen kvinna, och om den mest kända förnedringen av män i krig är att deras ”egna” kvinnor våldtas av fienden, eller att de själva ”kastras” eller ”penetreras”, vad säger det om grundvalarna för väpnade konflikter och om synen på kön och sexualitet? Enligt symbolspråket kan man utläsa att makt är lika med manlig potens.

5.2 Joshua S. Goldstein - War and gender: How gender shapes the war system and vice versa

I *War and Gender* av Joshua Goldstein, skrivs det om hur man kan se krig och kön som ett pussel, hur krig är ett kolossalt skiftande företag, som fungerar i många kontexter med många syften, regler och meningar. Könsnormer utanför kriget visar liknande skillnader. I *War and Gender* försöker författaren ta reda på varför dessa skillnader försvinner när det kommer till bandet mellan krig och kön. Goldstein anser att det i många kulturer är så att vid ett giftermål flyttar kvinnan in i sin makes hushåll - "Most societies are patrilineal – tracing descent (and passing property) on the father's side." (Goldstein, J. 2001:7).

Olika kulturer slåss på väldigt olika sätt. Dödandet i krig är inget naturligt för endera könen, trots att det alltid har funnits potential för krig i det mänskliga samhället. För att övertala osäkra soldater att gå ut i krig har man i kulturen skapat olika könsroller som kopplar samman till exempel manlighet med "tuffhet" eller uthållighet i strid. Genom olika kulturer och genom tiden har valet av män som potentiella soldater (och kvinnor i den "stöttande" rollen) hjälpt till att skapa krigssystemet. I krig än idag är det fortfarande övervägande män som strider. Kvinnors roll i krig har förändrats genom tiden, där några roller har varit att till exempel ingå i stödtrupper, fredsmäklare och så vidare. Även om mäns roller i krig inte är lika varierade har samhällen ändå konstruerat manlighet i relation till krig på olika sätt. I dagens "krigssystem" är kriget fortfarande starkt könat på så sätt att de flesta kvinnor inom det militära jobbar med traditionellt kvinnliga yrken såsom sjuksköterskor. Inte ofta är kvinnor heller med i själva striden, där de är i princip exkluderade. Hela det globala krigssystemet inkluderar så få kvinnor och erbjuder dem så begränsade roller att hela militären blir anpassad enbart efter män, då det är män som utför det "riktiga" arbetet (Goldstein S, J. 2001:11–12).

Goldstein skriver också om könssegregering som en orsak till att kvinnor och män gör saker och ting olika. Ändå från barnsben har vi blivit fostrade in i en viss roll beroende på vilket kön vi tillhör, detta är inget specifikt för "vissa" kulturer utan är återkommande i de flesta. Enligt Goldstein är detta extra tydligt i samhällen och kulturer där det råder stor ojämlikhet mellan könen (Goldstein S, J. 2001:228).

Något Goldstein också tar upp i boken är det faktum att vissa feminister som Goldstein uttrycker sig, använder sig av två teoretiska antaganden i relation till krig. Det första är att män är mer våldsamma än kvinnor och att kvinnor är mer fredliga än män. Det andra handlar om att män är mer autonoma än kvinnor och att kvinnor är mer sammanbundna i sina sociala relationer. Detta innebär att med en sådan syn på könen blir kvinnors omvårdande "egenskaper" och som potentiella mödrar lika med att man som kvinna hellre ska skapa liv, inte ta det. Kvinnor är oftare motståndare till krig än män, och mer troliga att hitta alternativa lösningar på konflikter som utesluter våld (Goldstein S, J. 2001:42).

5.3 Lois A. West. (Redaktör) - Nationalist Agendas and Women's Right – Conflicts in Afghanistan in the Twentieth Century i Feminist nationalism

Tar upp kampen om feministiska rättigheter, kampen mellan moderniseringen av kvinnor och den islamska religionen. Sociala strukturer inom Afghanistan.

Afghansk islam kännetecknas enligt Moghadam av en unik kombination av utövande och regler från Shari'a lagarna. Dock skiljer sig utövandet från reglerna, detta kan man till exempel se i frånvaron av arvsrätt för kvinnor som går emot de islamiska lagarna men som rättfärdigas genom kultur och tradition. I den afghanska patriarkala kontexten betalar maken en avgift till brudens far som kompensation för att denne förlorar en dotter och därmed också arbetskraft i hushållet. Fattiga afghanska kvinnor på landsbygden arbetar ännu hårdare men deras förmåga att bidra till hushållets överlevnad eller familjens inkomst sker inom en patriarkal kontext där kvinnors underordning är en förutsättning för ojämlikhet. I en sådan kontext är kvinnans arbetskraft kontrollerad och tilldelad av någon annan, produkterna av hennes arbete tas om hand av någon annan och hon får ingen ersättning för sitt utförda arbete. Enligt Moghadam är Afghanistan situerad i det så kallade "patriarchal belt", och är ett extremt fall av vad man kallar "classic patriarchy" (Moghadam, V. 1997:77). Detta innebär att den patriarkala familjen är den centrala sociala enheten där den äldste mannen har auktoritet över alla andra i familjen, inklusive yngre män. Kvinnor är subjekt för kontroll och underordning,

däribland extrema koder för uppförande och beteende, sträng könssegregation, samt för en stark ideologi med fokus på familjens heder i relation till kvinnans kyskhet.

5.4 Mahnaz Afkhami - Faith and freedom

Tar upp dilemmat med muslimska kvinnors mänskliga rättigheter: om det är så att muslimska kvinnor har rättigheter eftersom de är människor eller om det är så att de har rättigheter eftersom de är muslimska kvinnor. För muslimska fundamentalister går det att förhandla om i princip allt rörande den privata sfären, så länge det inte handlar om kvinnors rättigheter och deras ställning i samhället. Islam tolkat och definierat av traditionellt muslimska män menar Mahnaz Afkhami leder till att kvinnor hamnar på den förlorande sidan av debatten om t.ex. kvinnors mänskliga rättigheter, då en ”lösning” på problemet redan finns inbäddat i antagandet om att kvinnor har sin ”plats” inom Islam. Detta anser Afkhami är hjärtat av den moraliska tragedin av muslimska samhällen idag (Afkhami, M. 1995:2-3).

Rättigheter och makthavande går hand i hand. Rättigheter förser individer med ett val och därför också möjligheten till mångfald och oliktankande. Muslimska länder har inte varit en del av kolonialmakten och muslimska kvinnor har en bättre position politiskt för att kunna bidra till den globala rörelsen för kvinnors mänskliga rättigheter. Många kvinnor är multikulturella, välbekanta i väst, samt talar många olika språk och är insatta i internationella organisationer och politik. Dock är dessa kvinnors frihet begränsad av en social struktur kännetecknad av en manlig hegemoni i hemmen och i samhället. Tolkningen av kvinnors rättigheter i Shari'a lagarna är influerad av en kulturell förståelse om kvinnors begränsade förmågor och vilken roll kvinnor har i familjen. Värt att nämna är att män har haft tolkningsföreträde vad gäller Shari'a lagarna. Men med den ekonomiska utvecklingen, vikten av utbildning och massmedias påflugenhet håller dessa förståelser på att förändras (Afkhami, M. 1995:10–11).

5.5 Deborah Ellis – Women of the Afghan war

Ryska kvinnor i Afghanistan, tjänstgjorde i den ryska armén på samma villkor som män. Dock inget som omvärlden visste om, kvinnors roll i det militära tystades ner. Kvinnor som åkte till Afghanistan berättade inte var de skulle, och när de kom hem igen berättade de inte var hade varit. Trots att kvinnor deltog i princip alla områden inom den ryska militären i Afghanistan trodde man att de var där för att i första hand tillfredsställa de ryska männen. Problemet var att många män i den ryska armén trodde samma sak, vilket ledde till att många kvinnor blev trakasserade och attackerade. Dessa kvinnor hade ingen hjälp att få av de ryska officerarna då de hade ”andra viktigare saker att tänka på”. Kvinnorna var inte officiellt en del av militären och därför hade inte heller militären något ansvar för kvinnorna.

En rysk kvinna som deltog i kriget mot Afghanistan berättar att hon levde under så hemska förhållanden att hon höll på att dö. När hon ansökte om tillstånd att få åka hem pga sjukdom blev hon nekad av sina överordnade trots att flera kvinnor dött. När hon väl fick tillstånd att åka hem vägde hon 38kg och hade gått ner nästan 20kg under sin drygt ettåriga vistelse i Afghanistan. Hemma i Ryssland fick hon dålig ersättning eftersom hon inte kopplades till militären, och hennes sjukdom som var en följd av vistelsen i Afghanistan fick hon inte heller någon ersättning för eftersom hon enligt ryska myndigheter inte hade blivit ”tvingad” att åka till Afghanistan utan åkt som ”volontär”. Ryska myndigheter avsade sig med andra ord sitt ansvar för kvinnorna då de inte varit ”en del av militären”, trots att de hade varit där på samma villkor som männen och utfört samma arbete, ett arbete som var nödvändigt för att militären skulle kunna fungera överhuvudtaget (Ellis, D. 2000:13).

5.6 Cynthia Enloe - Kvinna, giv akt!

Vem gynnar finansieringen av krig, varför, hur, när, vem bl.a. Den ekonomiska kopplingen till krig och kvinnor och män.

Det finns olika metoder att förklara militariseringens inverkan på kvinnor, hävdar Enloe i sin bok. Båda är på sitt sätt intellektuellt tilltalande, men sist och slutligen otillräckliga. Den

första koncentrerar sig på militären som en institution vilken slukar enorma belopp. Denna metod går ut på att granska försvarsmedlen, vem dessa gynnar och vem som blir offer. Å ena sidan vapenfabrikanterna och en liten skara privilegierade manliga chefer, tekniker och yrkeskunniga – å andra sidan de människor, främst kvinnor, som mest tar skada då den sociala sektorn, det vill säga hälsovård, transport, utbildning, socialvård skärs ned, för att tillfredsställa militärens och de industriella leverantörernas behov (Enloe, C. 1990:190). Enloe diskuterar i sin text om hur det dalas med kvinnorna, de förs på ett sätt bakom ljuset av patriarkatet. Militarisering är något manligt och de få kvinnor som engagerar sig engagerar sig i kvinnofrågor, och dessa erkänns endast av manliga ledare då det kan ge militära rörelser ett bredare underlag. Hur ledare kan kräva större budget till militären då det gäller att bekämpa den sexistiska strukturen i samhällsstrukturer så som hustrumisshandel, våldtäkter, pornografi etcetera.

Enloe skriver om hur kvinnor i länder som Afghanistan är det ländernas ledning som genom kriget har möjlighet till kontroll över kvinnorna och deras ”tillgångar/rättigheter”. Kvinnor i dessa länder för idag en kamp mot militär kontroll och beroende som direkt är kopplad till den militarisering som brittiska och amerikanska kvinnor utsätts för. Förfaringssätten i samband med utplacering av militärbaser, vapenhandel, gemensamma krigsövningar och doktriner om nationell säkerhet, som definierar ”bundsförvanter” och ”fiender”, bankers och bolags multinationella låne- och investeringspolitik, samt skolningsprogram för att förhindra upprorsverksamhet – alla är kopplade till militär verksamhet som militariserar kvinnors liv både på ”hemmafronten” och utomlands. I varje land behöver de militära strategierna uttryckligen kvinnor som beter sig och tänker så som patriarkatet förutsätter (Enloe, C. 1990:200–201).

Men det viktigaste är kvinnornas kapacitet att själva analysera sina förhållanden och samarbeta, trots väldiga hinder ämnade splittra dem. Idag kan kvinnorna, kanske mer än någonsin tidigare, förlita sig på egna erfarenheter för att avslöja militären som den motsägelsefulla, sårbara och patriarkaliska institutionen den är och alltid har varit (Enloe, C. 1990:202).

5.7 Anna T Höglund – Krig och kön: Feministisk etik och den moraliska bedömningen av militärt våld

Fredrika Bremers *Förslag till fredsförbund* från 1854 utmanade uppfattningarna om kön redan då, och reaktionerna mot hennes artikel om en internationell kvinnlig fredsorganisation blev starka och Bremer blev kritiserad för att vilja föra ut kvinnorna i arbetslivet. I förhållande till krig har kvinnor och män olika uppgifter relaterade till kön. Krig är ett område där manlighet och kvinnlighet kan skapas och befästas utifrån roller och uppgifter som beskyddare/beskyddad, militär/civil, front/hem (Höglund T, A. 2001:13–14).

Fredsfrågan: kvinnor står för ”moderlighet” och omvårdnad, som det ”goda alternativet” till manssamhället eftersom kvinnor av naturen är fredliga, omvårdande och värnar om livet. Alva Myrdal är emot denna bild då hon menar att det är uppfostran som skapar sådana egenskaper (Höglund T, A. 2001:17). Krig luckrar upp könsroller, genom att kvinnor, som oftast inte tas ut i direkta strider, får överta många av de uppgifter som i fredstid innehas av män i samhället. Frågan är vad som händer med arbetsfördelningen mellan könen när kriget är slut. Könsaspekten är aktuell vid studiet av militärt våld. Krig har i alla tider traditionellt utkämpats mellan män ute vid fronten medan kvinnor, barn och gamla har lämnats hemma.

Detta har lett till att kvinnlighet och kvinnor har kopplats till fredlighet, fredsarbete och motstånd mot militärt våld. Manlighet associeras komplementärt med beredskap till och förmåga att tillgripa våld. Män dominerar även det vi kallar fred: även om kvinnor har skapat och utgör ryggraden till freds rörelser i västvärlden så har det alltid varit män som förhandlat om fred. Manliga domäner såsom militär policy, det mesta i samhället lyder under ett patriarkalt tänkande (Höglund T, A. 2001:18–19).

Höglund nämner hur Cynthia Enloe skriver om kvinnoläger utanför militärbasen I Greenham Common i England, som varade från september 1981 till januari 2000. Kvinnorna lyckades forcera avspärningarna till basen och tog sig in på förbjudet, militärt område. Kvinnorna fick stor uppmärksamhet i media, framförallt för deras utseende och hur de uttryckte sig. De stämplades som smutsiga, oansvariga mödrar, lesbianer och politiskt naiva hysterikor. Även om kvinnor uppfyller bilden som fredssträvande bör de uppenbarligen även i denna roll göra

det i enlighet med normerna för kvinnlighet. Det vill säga utifrån rollen som omvårdande och kärleksfull mor för att inte kritiseras (Höglund T, A. 2001:19–20). Patriarkat som hierarkiskt system byggt på över och underordning där hierarkin är kopplad till kön i den bemärkelse att män, som grupp, är överordnade kvinnor, som grupp. (Höglund T, A. 2001:23–24).

6 Artiklar

Vi har valt att läsa artiklar från Dagens Nyheter då det är den tidning i Sverige som har störst läsarantal. Detta gör att Dagens Nyheter blir den tidning i Sverige som når ut med mediebilden till flest människor och kan påverka störst läsarkrets. Vi har valt att ta artiklar från 2002, då Sverige sände in sina första trupper för fredsbevarande syfte i Afghanistan. Vi är intresserade av hur mediebilden och forskningsbilderna har utvecklats sedan 2002 och fram till nu eftersom den påverkar det politiska identitetsbildandet hos allmänheten och inställningen till Afghanistan. I urvalsprocessen har vi inriktat oss på att söka på de ord vi anser vara viktigast för vår undersökning. Nyckelorden i sökningen är; Kvinnor, Krig och Afghanistan. De 11 artiklar som vi har valt är också de artiklar som ger oss en djupare insyn i frågan. Sökningen har vi gjort på Dagens Nyheters hemsida, www.dn.se, där det finns en bra databas på äldre artiklar.

För att få en bredare syn på artiklar och tidigare forskning och kunna anknyta det till det som sker i nuläget i arbetet med dessa frågor, har vi valt att ta med FN:s säkerhetsrådsresolution 1325. Detta som en reflektion över vad som kan göras och en bekräftelse på att problemet existerar.

6.1 Genomgång av artiklar från Dagens Nyheter

Vi kommer här att gå igenom artiklar från DN mellan 2002 – 2010, och deras syn på det som hänt/händer i Afghanistan. Detta är en sammanfattning som tar upp det som vi anser relevant och ger validitet till vår analys. Vi har valt att lägga artiklarna med sammanfattning och en förklaring från oss för ökad förståelse, artiklarna i sin helhet finns i bilagorna. Dessa 11 artiklar vi valt är också de som ger oss en djupare insyn i frågan, vi har sökt på orden kvinnor, krig och Afghanistan.

Artikel 2002 – Säkerhet för Afghanistan

”Omvärlden kom inte bara med de bomber som frigjorde landet från talibanregimen; staterna kom också med tydliga deklARATIONER om att Afghanistan denna gång inte skulle lämnas i sticket. Engagemanget var påtagligt, och det kunde med fog sägas att Afghanistan aldrig tidigare fått en bättre möjlighet att bygga en anständig framtid.”

USA:s president George W Bush: "Vi vill bidra till att demokratin kan utvecklas i regionen." (www.dn.se, 2002).

I artiklarna diskuteras mycket om normaliteten som bör återinföras igen i Afghanistan efter det talibanstyre som sägs ha fallit efter USA:s ingripande efter 11 september 2001. Det är efter 11 september i USA som demokratiseringstanken om Afghanistan spreds över världen. Därför har frågan även belysts mer, och genom en ”nyvunnen” demokratiseringstanke har även kvinnornas situation lyfts fram. Genom att läsa artiklarna ser man hur även kvinnor har blivit en förklaring till kriget. Då kvinnor (och barn) läggs som en grund för säkerhet eller en förklaring till varför man går in i landet, på grund av att de måste räddas från sitt land, sina män och sin religion/icke demokrati.

Artikel 2003 – friheten uteblev för kvinnorna

”När talibanerna drevs bort från makten i Afghanistan såg framtiden plötsligt ljus ut för kvinnorna. Nu har snart ett och ett halvt år gått, men kvinnornas situation är fortfarande mycket svår, berättar Sima Samar, tidigare kvinnominister i landet.”

”Befrielsen var nära - men den uteblev. Kvinnorna i Afghanistan rör sig i dag ogärna i onödan ute på gatorna och inte utan att vara skylda. Det är visserligen tillåtet för kvinnor att klä sig hur de vill, att arbeta och gå i skolan - men det är farligt.” (www.dn.se, 2003).

2003 säg det i media att krigsherrarna åter tar makten i Afghanistan och att de vill återinföra de gamla sederna. De utövar nu våld gentemot civila för att få fram sitt budskap, vilket ökar spänningen för kvinnor i Afghanistan. Kvinnor som driver skolor och sjukhus lever under ständiga dödshot. Kvinnor intervjuade i artiklarna känner sig även ogillade av de amerikanska

styrkorna då de ser sig som räddarna, kvinnorna vill inte bli bombade då detta förstör deras försök till ett återuppbyggande av infrastrukturen, detta går att utläsa ur artiklarna.

Kvinnan i artikeln berättar: "Fortfarande är kvinnorna i Afghanistan berövade sina rättigheter. Nyligen rapporterade Human Rights Watch, den internationellt ansedda människorättsorganisationen, om hur våld, misshandel och våldtäkter fortfarande är krigsherrarnas metod att behålla sin makt och skrämna folket att leva enligt traditionella normer.

Exempel: en kvinnlig lärare i Kandahar angreps med syra, samtidigt som familjer i området fick handskrivna upprop som varnade dem för att låta döttrarna gå i skola eller kvinnorna att arbeta".

Kvinnan i artikeln säger även att förtrycket av kvinnan inte har något med islam att göra och betonar detta om och om igen. Det är en vantolkning, ett uttryck för en patriarkal mentalitet, som tillhör det förflutna - och som funnits i de flesta kulturer. Den man som inte ens står ut med att höra ljudet av kvinnans klackar, utan att tro att han kan förlora kontrollen över sin sexualitet - det är en svag man. Det är bara män med svaga personligheter som är så rädda för kvinnor att de inte vågar utsätta sig ens för anblicken av henne (www.dn.se, 2003).

Artikel 2004 – Våldet skrämmer inte väljarna

"Fram till på söndag kan de afghanska väljarna registrera sig och 90 procent har redan gjort det. Fyra av tio registrerade är kvinnor - de som under talibanstyret knappt fick gå utanför dörren. Opinionsundersökningar visar ett förvånansvärt starkt stöd för demokrati och lika rättigheter i ett land som aldrig har upplevt någondera. Mindre än 10 procent anser att islam och demokrati inte går ihop." (www.dn.se, 2004).

Denna artikel är viktig att ha med då vi anser att detta är ett steg framåt, då det visar på en tanke efter demokrati. Dock skall denna demokrati inte tolkas som den västerländska, och då menar vi inte att det bör vara en skillnad på demokrati och demokrati. Kulturer och socialt

betingat beteende kommer att införlivas genom de aktörer som skapar demokratin i landet. Demokrati kan inte påtryckas från en ”överstat”, då är det inte demokrati.

Artikel 2005 – Makten och ålderdom – Bakslag för det moderna

”Den kristna fundamentalismen formulerar nu ett svar på den muslimska, ju strängare, mer konservativ och dogmatisk, desto frommare. Intellektualiteten är som bortblåst. Liksom argumentationen, diskussionen, oliktankandet. Här gäller tro och makt.” Detta är en diskussion om kvinnors rättigheter till preventivmedel, därigenom deras rätt till deras egen kropp. (www.dn.se, 2005).

Här diskuteras i artikeln mer religiösa tankar, och hur religion, om den blandas in kan tolkas på olika sätt. Det vill säga, just det som tidigare artikel även tog upp, att beroende på hur, när och var du är i ditt socialt betingande beteende kommer du att tolka olika. Alltså kan positioneringen ses som mycket olika i och med var du kommer ifrån och så vidare.

Artikel 2008 – Klädd i svart för freden

Denna artikel är en intervju med den feministiska aktivisten och forskaren Cynthia Cockburn, och vi vill därför ta med så många citat som möjligt eftersom artikeln är väldigt iögonfallande vad gällande positionering av kvinnor i krig. Hon inleder artikeln med att säga: ”När bomber faller drivs könsroller till sin spets.”

”Krigets första offer är kvinnor och barn, men över hela världen bildas samtidigt kvinnliga nätverk som har till syfte att övervinna våldet, hatet och nationalismen. En av dem som har skrivit insiktsfullt om detta är den feministiska aktivisten och forskaren Cynthia Cockburn.”

”Jag är fascinerad av hur kvinnor som tillhör olika sidor i ett krig går till väga för att kommunicera med varandra. Svårigheterna de måste övervinna är ofta enorma. Ändå får de till den där dialogen, gång på gång.”

”Jag undrar om hon under arbetet med sina projekt har stött på åsikten att västerlänningar "tvingar på" kvinnor i tredje världen feministiska värderingar som de inte är redo för.

- Självklart, det är en fördom som man alltid måste slåss emot. Men jag tycker helt ärligt att det ofta är tvärtom. Det verkar som om krigssituationen i sig tvingar fram en analys som kopplar ihop konflikt och ond, bråd död med maskuliniteten som den konstrueras i dag. Vad är krig till för? Varför är det så lätt att få män att döda? Varför är det så ofta civila, kvinnor och barn som utgör deras offer? Nej, kvinnor som drabbats av krig blir ofta feminister alldeles av sig själva.”

”Hon tillägger att krigserfarenheten fångar upp de flesta av de stora frågeställningar som feminister över hela världen brottas med i dag. Sexhandel, prostitution, svält, övergrepp och könsstympning, inskränkningar i kvinnors fri- och rättigheter som medborgare, allt detta hör ihop med och förvärras av krig.”

”En sak man kan undra över är varför vi så sällan får veta hur enormt omfattande det sexuella våldet riktat direkt mot kvinnor är i många väpnade konflikter, som nu till exempel i Darfur. Det verkar variera från krig till krig, beroende på vilken disciplin befälen har över manskapet och hur viktigt det är att visa moralisk överlägsenhet. Det kan också handla om att upprätta en viktig, ibland även rasistisk, gräns mellan "vi" och "dem", och denna gräns tycks överskridas när soldaterna våldtar. Till exempel är det, enligt Cockburn, mycket ovanligt med sexuella övergrepp mot palestinska kvinnor inom den israeliska armén, medan det är extremt vanligt med sexualiserat våld i Sudan.”

”Cynthia Cockburn tror inte att misogyni, det vill säga kvinnohat, är den enda förklaringen till våldet. För att analysera krigets betydelse för maskuliniteten använder hon två av Simone de Beauvoirs begrepp: immanens, som betyder upprepning och reproduktion, och transcendens, som betyder kreativitet och överskridande. Det förra förknippas med kvinnlighet, det senare med manlighet. Män vill producera något och skapa mening genom att höja sig över den djuriska existensen, samtidigt som de är rädda för att fastna i immanensen, det kvinnliga. Och där dyker kriget upp, som svaret på en fråga.” (www.dn.se, 2008).

Artiklar 2009 - Afghanska kvinnor tar första svåra stegen mot ett jämställt land, ”Bara en kvinna kan rädda Afghanistan”, Afghanistan: Kriget mot kvinnorna tilltar, Stora förbättringar för Afghanistans kvinnor, Fattigdom och korruption driver kriget

Det märks på mediebevakningen att spänningen stiger kring frågan om kvinnor och deras livssituationer och positioneringar från utomstående. Genom att spänningen ökar, ökar även andra länders insyn i den politiska luften. Detta leder till att fler ser de orättvisor som sätter kvinnor i kläm genom den ökade positioneringen av kvinnor. Man kan även se det som andras insyn i de Afghanska kvinnornas värld. I artiklarna tar de upp hur den låga utbildningsmöjligheten för kvinnor är ett av de största problemen för deras möjlighet till rättigheter, kunskapen om rättigheterna. Även om utbildningsmöjligheterna idag stiger, är det inte tillräckligt för ett jämställt samhälle. Det är talibanregimens ovilja till att utbilda kvinnor som varit hindret. Brist på utbildning leder till fattigdom vilket är ett stort problem som lett till korruption i Afghanistan.

I valet 2009 ställde en kvinnlig presidentkandidat upp för första gången, Shahla Ata, som in intervjun med Dagens nyheter var optimist mot alla odds. Hon var då 41 år, läkare och parlamentsledamot som ägnat de senaste fyra åren åt att kämpa för jämställdhet och bättre förhållanden för landets kvinnor. Själv är Shahla Ata optimist. Hon säger i intervjun att hon har det afghanska folkets stöd, och att endast en kvinna har förutsättningar att ena det splittrade landet. - Män har styrt det här landet i tusentals år, det är de som förtrycker, terroriserar och dödar. De senaste 30 åren har Afghanistan varit i krig, makthavarna har kommit och gått men de har haft ett gemensamt: de har alla varit män. Som kvinna står jag inte i skuld till någon, därför kan jag ena det afghanska folket. Hon hävdar att det grundläggande problemet är den usla säkerhetssituationen i Afghanistan (www.dn.se, 2009)

Artiklar 2010 - ”Kvinnoperspektiv saknas i Davos”

”Riskerna är sannolikt de globalt största, om man ser ur ett västligt, manligt perspektiv. Men de risker som är specifika för kvinnor eller som hänger samman med bristen på jämställdhet saknas helt. Det står ingenting om kvinnors rätt till utbildning och egen försörjning. Det står inte heller något om mäns våld mot kvinnor eller om kvinnors sexuella rättigheter och rätt till

reproduktiv hälsa. Inte ens i avsnitten om olika konflikter omnämns det massiva våld som kvinnor utsätts för i konflikt och postkonfliktsituationer. Inte heller de systematiska massvåldtakterna i till exempel det krig som just nu pågår i DR Kongo. Av Davos-programmets 226 punkter handlar en (1) om värdet av att även flickor får gå i skolan och en (1) om hur näringslivet kan dra nytta av kvinnors kompetens.

Enligt världens ledare innebär kränkningar av kvinnors rättigheter och bristen på jämställdhet uppenbarligen varken ekonomiska risker eller hot mot fred och säkerhet.

Det är en gåta hur organisatörerna har tänkt när det är allmänt känt att ekonomiskt välstånd, varaktig fred och en god samhällsutveckling kräver hela befolkningens deltagande – även kvinnornas. Pekingdeklarationen från 1995, som undertecknades av 189 länder och som uppmärksammas av FN nu i mars, konstaterar att kvinnors rättigheter är mänskliga rättigheter och att en fredlig utveckling förutsätter att kvinnor fullt ut kan delta inom alla samhällsområden och ha tillgång till makten på samma villkor som män.

Så ser verkligheten inte ut, inte ens i världens demokratier. I många länder är kvinnor andra klassens medborgare utan resurser att delta i samhällsutvecklingen, utan möjligheter att organisera sig och utan tid till något annat än ren överlevnad.

Detta är inget allmänt jämställdhetsgnäll. Det är ett faktum att kvinnor inte har tillgång till sjukvård, utbildning eller ekonomiska resurser på samma sätt som män. Att inte investera i kvinnors utbildning har visat sig ge försämrad BNP. Satsningar på kvinnor och kvinnors deltagande i samhället leder däremot till snabbare och mer hållbar utveckling och tydligare ekonomiska framsteg. Det leder därmed också till stabilare samhällen med en minskad risk för att krig och våldsamma konflikter ska bryta ut. Att i det läget INTE ta upp bristen på jämställdhet mellan könen som en global risk är obegripligt för oss.” (www.dn.se, 2010).

7 Analys

Vi vill med vår undersökning få en större klarhet i hur maktstrukturer påverkar samhällets utveckling på ett jämställdhetsplan inom den politiska diskursen rörande krigsdrabbade länder/områden.

Vi tror att med hjälp av ett djupdyk i litteraturen och den massmediala bilden så kommer vi att få en större inblick i skapandet av identiteter i krig och hur kunskap kring detta används eller inte används i militära insatser rörande kvinnor i krigsdrabbade områden/länder. Genderforce är intressant för oss då de redan är världsledande i dessa frågor.

Vi kommer att dela upp analysen i två huvuddelar, där vi i den första kommer att diskutera mediebilden och i den andra kommer vi att lägga på mediebilden på den tidigare forskningen. Detta kommer sedan att leda till en slutsats/sammanfattning.

Det vi vill nå genom att lägga upp analysen på detta sätt är att nå en strukturell skillnad. Det är vår huvudpoäng att först visa på vad artiklarna säger och sedan lägga an detta på forskningslitteraturen som ytterligare en utvecklande analys av hur positionering påverkar läsaren. Detta för att väcka tanken till kritiskt läsande och tänkande.

7.1 Analys av mediebilden

Utvecklingsmässigt har mediebilden från 2002 då Sverige gick in med styrkor i Afghanistan ändrats drastiskt, synen i början riktade sig främst mot USA och deras inblandning i konflikten och vad som lett till detta. Senare i mediedebatten kommer kvinnofrågan in, då det blir till ett argument för att bedriva krig genom en rättvisedemokratisering av Afghanistan. ”Demokratiseringen” sker utifrån ett västerländskt perspektiv och det blir då en enorm kulturell- och därigenom social- krock inom landet. En konflikt som militär personal i första hand inte är utbildade på att hantera. Det blir därför en konflikt med dem som bedriver demokratiseringsfrågan, alltså makthavarna på de stridande sidorna. En konflikt som når mer

än bara ”krigets epicentrum” och berör även de ”oskyldiga” i krigets epicentrum, alltså de som råkar befinna sig på fel plats vid fel tillfälle kan man säga.

Kvinnofrågan har kunnat beröras genom att kriget har utvecklats till ett ”heligt krig”, där man tänker att demokrati och islam inte går ihop. I våra artiklar har vi kunnat utläsa att man anser islam vara grundat på ojämlikhet, islam baseras på ett förtryck som förutsätter ojämlikhet och går därför inte att förena med demokrati. Detta är vad vi har hittat i våra artiklar och är inte något vi själva anser vilket vi menar är viktigt att poängtera. Dock tänker vi att det möjligtvis kan vara Afghanistans historia från kolonialismens dagar då Storbritannien regerade i denna region, som har lett till att det finns många inre splittringar i landet från början.

Identitetspolitiken är alltså inte grundad i en gemensam strävan och detta skapar konflikter mellan de olika befolkningarna i landet, vilket leder till att de svagaste med minst röst blir utsatt för ett ännu större förtryck. Utan en identitet kan man inte föra fram en vilja eller strävan till revolution, alltså hörs man inte. Då religionen blivit den gemensamma nämnaren i Afghanistan som binder samman folket och de minoritetsgrupper som inte tillhör islam, som har blivit exkluderade från denna sammansvetsning har motreaktioner skett. Men kvinnorna har hamnat i kläm ändå då kulturen redan är så påverkad av religionen.

I en artikel från 2002 (www.dn.se, 2002) skriver man att omvärlden inte bara kom med bomber till Afghanistan för att frigöra landet från talibanregimen, utan också med tydliga deklARATIONER om att Afghanistan denna gång inte skulle lämnas i sticket – framförallt USA var noga med att poängtera detta. De sa sig kunna ge Afghanistan en bättre möjlighet att bygga en anständig framtid, och ville därmed bidra till att demokratin kunde utvecklas i regionen. Detta kan ifrågasättas med tanke på att USA en gång i tiden stödde mujaheddingerillan som talibanerna uppstod ifrån, de såg till att CIA utbildade och beväpnade mujaheddinsoldater med samma ”syften” att hjälpa landet med en bättre framtid som man 2002 också sa sig vilja göra. Frågan är om inte USA har invaderat landet enbart för att kunna kontrollera området samt utnyttja Afghanistans resurser, och få kontroll genom förtroende i övriga delar i Mellanöstern.

När man talar om makthavare och identiteter är det intressant att ta upp den kvinnliga presidentkandidaten Shahla Ata och hennes resonemang kring läget i Afghanistan och hur det påverkar kvinnor och deras ställning i det Afghanska samhället. ”Män har styrt det här landet

i tusentals år, det är de som förtrycker, terroriserar och dödar. De senaste 30 åren har Afghanistan varit i krig, makthavarna har kommit och gått men de har haft ett gemensamt: de har alla varit män. Som kvinna står jag inte i skuld till någon, därför kan jag ena det afghanska folket” (www.dn.se, 2009). Skuldfrågan är väldigt intressant när det gäller att se positioneringen till skulden. Användning av kvinnor som anledning till krig sätter kvinnorna i en positioneringssituation som de själva inte kan kontrollera. Genom att förnedra männen i krig våldtar man fiendens kvinnor, man förtrycker kvinnan genom att utnyttja henne som ett vapen och inte som en levande varelse, hon blir därigenom förpassad till ett objekt, utan identitet eller positionering. Att jobba som kvinna är dessutom ett utsatt läge då kvinnor inte anses lämpliga att jobba med män. – De Afghanska kvinnorna lever isolerade, utan tillgång till utbildning och sjukvård. Många gifts bort medan de fortfarande är barn till män som är tre, fyra gånger så gamla som de själva, och ingen bryr sig, enligt Shahla Ata. Detta är ett socialt problem som lägger grunden för åsiktsbildning och positionering av kvinnornas fortsatta åsidosättning.

Det är intressant hur artiklarna vi läst inriktar sig mer och mer på jämställdheten desto närmre nuläget vi kommer. Man kan ju ifrågasätta varför inte detta har varit ett hetare ämne innan och använts som en anledning till demokratisering och delvis som en del av en offerpositionering av befolkningen. Det är den västerländska synen på kvinnan och jämställdheten som positionerar kvinnorna, sett utifrån ett västerländskt perspektiv som placerar de Afghanska kvinnorna utanför jämställdhetsdebatten. Detta sker då kvinnorna i Afghanistan inte kommer i kontakt med informationen som de är berättigade som kvinnor att få, men som de inte har tillgång till nu. De får informationen genom männen, som styrs av makthavarna, och därför kan de inte heller starta en mer jämställd politik, då de redan är positionerade som fienden för kvinnan. Det kanske inte är så att de är den största fienden, utan fienden kanske är de som väljer att offer positionera de Afghanska kvinnorna och ta ifrån dem deras politiska identitet genom att flytta över den till männen. De tystar helt enkelt kvinnorna genom att ”förlöjliga dem”. Bara det faktum att kvinnor inte har tillåtits utbilda sig, inte ens lära sig läsa eller skriva tyder på att man har försökt begränsa kvinnors handlingsutrymme samt deras möjlighet till motstånd.

7.2 Analys av mediebilden ställt mot tidigare forskning och FN:s säkerhetsrådsresolution 1325

I denna analysdel vill vi lägga an artiklarna på forskningslitteraturen för att skapa ett kritiskt tänkande, då det uppstår skillnader i synen på kvinnor i krig i artiklarna och forskningslitteraturen. Vi anser att det är viktigt att se kritiskt på den information vi tar in genom samhällsdiskursen rörande kvinnor i krig och kvinnor i krigets Afghanistan. Detta stöder vi även upp genom att reflektera över Gender Force och FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 som är riktlinjer för den svenska inblandningen i frågan i dagsläget.

Något som tas upp genomgående i alla böcker vi läst är hur kvinnor används som ett vapen i krigsföringen. Det ses som ett maktspel att använda sig av kvinnorna som ett förtryckande element i krigsföringen mellan länder och dess makthavande, alltså männen. Man tar ifrån kvinnorna deras frihet och därigenom deras identiteter och positionerar dem som ett offer i kriget genom att våldföra sig på dem. ”Våld i krig är könsspecifikt på så sätt att konstruktionen av manlighet går ut över kvinnors kroppsliga integritet. Män våldtar kvinnor i krig för att visa fienden att denne inte förmått försvara sin kvinna, och genom detta sexualiserade våld stärks den ene mannens virilitet av den andre mannens förnedring. Kvinnor har i denna konfrontation inget värde och blir reducerade till objekt” (Svanström, Y – Österberg, K. 2004:255–257).

Det är då intressant med Browns poäng att demokrati kräver politiska subjekt som begär frihet, jämlikhet och solidaritet, inte bara organisationer som skapas för att åstadkomma demokrati. Brown tar upp Nietzsche som menade att den som bär på ressentiment är fången i den struktur inom vilken oförrätterna uppkom, eftersom den skada och det lidande som de orsakat har blivit en del av identiteten: för att bli fri från sitt ressentiment måste man släppa taget om identiteten (Brown, W. 2009:100).

Om man lägger an mediebilden av detta är det intressant att se presidentkandidaten Shahla Ata, som säger att endast en kvinna kan lösa de problem som idag finns i Afghanistan. Det är

ett klart avståndstagande till den svaghet som målas upp kring kvinnorna i Afghanistan (www.dn.se, 2009). Då kvinnans möjlighet eller vilja till att agera nedvärderas av andra, kan detta innebära en bitterhet som Brown talar om och detta kan vidare leda till att identitets bildning av den negativa svängningen sker.

Denna kränkning uttrycks inte sällan som sexualitetsmetaforer, då den yttersta förödmjukelsen symboliseras av våldtäkten av en kvinna. Bilden av att USA blev ”kastrad” i och med raserandet av New Yorks två högsta och mest potenta byggnader kan man också se som en del i sexualitetsmetaforerna, vilket osökt leder oss in på tanken hur artiklarna såg ut i början av 2002 (Svanström, Y – Österberg, K. 2004:255–257). En vinkling åt USA:s inblandning i kriget i Afghanistan gör Spivak intressant, då behovet av makthavande och dess utveckling har sett ut och skildrats i media, detta genom ett postkolonialt perspektiv. Det skildrar hur USA med en täckmantel om att befria och demokratisera valde att gå in i Afghanistan en Area Studie, och förnekade personlig vinning av detta. Detta kan belysas med ett uttalande av USA:s dåvarande president George W Bush: "Vi vill bidra till att demokratin kan utvecklas i regionen." (www.dn.se, 2002). Man ser då hur det fattas en koppling mellan de två världarna, forskning och media. Bristande kommunikation eller information kan vara avgörande i hur lägen hanteras, och det bör inte tas lätt på i en fråga där det rör människoliv.

En intressant synvinkel är det faktum att västvärlden står i skuld till det laglösa tillstånd som råder i Afghanistan. Ur en artikel från 2003 diskuteras huruvida västvärlden har en del i dagens rådande laglöshet eller inte (www.dn.se, 2003). En intervju är gjord med en kvinna som tidigare var Afghanistans kvinnominister; Sima Samar. Hon är läkare och tillhör folkgruppen hazara, en förföljd minoritet i ett område som domineras av pashtuner. Med andra ord vet hon vad det innebär att vara förtryckt – både som minoritet och som kvinna i en patriarkal kultur. Hon säger att befrielsen var nära för Afghanistans kvinnor när talibanregimen störtades, men fortfarande har många kvinnor det svårt. Även om det är tillåtet för kvinnor att klä sig hur de vill, att arbeta och gå i skolan så är det farligt på grund av krigsherrarna som åter tagit makten: de vill att kvinnor ska se ut och bete sig som förr. Våld, misshandel och våldtäkter är fortfarande krigsherrarnas metod för att behålla sin makt och skrämja folket att leva enligt traditionella normer. Sima Samar tar upp ett exempel på en kvinnlig lärare som angreps med syra, samtidigt som familjer i området fick handskrivna

upprop som varnade dem för att låta sina döttrar gå i skola eller för att låta kvinnor arbeta. Ett annat exempel är åtskilliga fall av våldtäkter, ofta gruppvåldtäkter. I Mazar-i Sharif hade tre systrar i åldrarna 12, 14 och 20 blivit våldtagna av 14 beväpnade och maskerade män. Även när brotten blivit polisanmält och förövarna kunnat identifieras har de oftast gått fria.

Enligt Moghadam är Afghanistan situerad i det så kallade ”patriarchal belt”, och är ett extremt fall av vad man kallar ”classic patriarchy” (Moghadam, V. 1997:77). Detta innebär att den patriarkala familjen är den centrala sociala enheten där den äldste mannen har auktoritet över alla andra i familjen, inklusive yngre män. Kvinnor är subjekt för kontroll och underordning, däribland extrema koder för uppförande och beteende, sträng könssegregation, samt för en stark ideologi med fokus på familjens heder i relation till kvinnans kyskhet.

Detta diskuterar Moghadam i boken *Nationalist Agendas and Women's Right – Conflicts in Afghanistan in the Twentieth Century*, att Afghansk islam kännetecknas av en unik kombination av utövande och regler från Shari'a lagarna (Moghadam, V. 1997:77). Dock skiljer sig utövandet från reglerna, detta kan man till exempel se i frånvaron av arvsrätt för kvinnor som går emot de islamiska lagarna men som rättfärdigas genom kultur och tradition. I artikeln menar Sima Samar att förtrycket av kvinnan inte har med islam att göra, utan snarare är ett uttryck för en snedvriden tolkning gjord av islamistiska fundamentalister, som är män (www.dn.se 2003). I den afghanska patriarkala kontexten betalar maken en avgift till brudens far som kompensation för att denne förlorar en dotter och därmed också arbetskraft i hushållet. Fattiga afghanska kvinnor på landsbygden arbetar ännu hårdare men deras förmåga att bidra till hushållets överlevnad eller familjens inkomst sker inom en patriarkal kontext där kvinnors underordning är en förutsättning för ojämlikhet. I en sådan kontext är kvinnans arbetskraft kontrollerad och tilldelad av någon annan, produkterna av hennes arbete tas om hand av någon annan och hon får ingen ersättning för sitt utförda arbete.

Sima Samar menar att västvärlden har en stor skuld i det laglösa tillstånd som numera råder i hennes hemland och som leder till detta ovannämnda förtryck (www.dn.se 2003). Hon menar att västvärlden gav sitt stöd till de mest konservativa och fundamentalistiska krafterna redan när Afghanistan blev ockuperat av Sovjet, och att stödet inte har minskat sedan dess. Som vi

nämnde tidigare var det framförallt USA som stötte mujaheddinsoldaterna med utbildning och vapen, och på ett sätt hjälpte dem att komma till makten.

Det är intressant att kvinnor och barn än en gång är de främsta offren vad gäller maktkampen i Afghanistan. Krigsherrarna tror inte på kvinnors rättigheter utan vill se kvinnan som mannens egendom, och genom att rikta all uppmärksamhet på frågan om hur kvinna är klädda drar de bort den från de stora och verkliga problemen. För de största problemen i det afghanska samhället idag är inte huruvida en kvinna visar håret eller ej, utan snarare ekonomin, säkerheten, lag och ordning samt möjligheterna till försörjning och så vidare. Som det är idag finns det många änkor i Afghanistan, och en kvinna som inte tillåts försörja sig själv eller sina barn har till sist ingen annan utväg än prostitution. Att skapa arbetstillfällen för kvinnor borde ges högsta prioritet, istället för att till sist tvinga in kvinnorna i prostitution där man fördömer säljaren men aldrig männen som köper.

Goldstein skriver om könssegregering som en orsak till att kvinnor och män gör saker och ting olika. Ändå från barnsben har vi blivit fostrade in i en viss roll beroende på vilket kön vi tillhör, detta är inget specifikt för ”vissa” kulturer utan är återkommande i de flesta. Enligt Goldstein är detta extra tydligt i samhällen och kulturer där det råder stor ojämlikhet mellan könen (Goldstein S, J. 2001:228). Läger man denna teori på artikeln om hur friheten uteblev för de afghanska kvinnorna trots talibanernas fall får vi resultatet att det är just den tydliga könssegregeringen i Afghanistan som gör att kvinnor diskrimineras mer än män (www.dn.se 2003). Saken är den att kvinnor enligt talibanerna ska förvisas till mannens egendom utan några egna rättigheter eller möjligheter, denna syn säger dem grundas i islam. Dock kan man ifrågasätta om det inte är så att talibanerna och andra islamistiska fundamentalister använder sig av en vantolkning av islam, en tolkning som ger uttryck för en patriarkal mentalitet. Förtrycket av kvinnan har enligt Sima Samar i artikeln inget med islam att göra, utan är som sagt snarare en snedvriden tolkning gjord av män.

Det syns en klar skillnad mellan forskningen och mediebilderna i det att forskningen tar upp en bredare bild av hur omgivningen påverkar det identitetsskapande som sker i krig. Vilket är en väldigt viktig punkt i medieflödet, då det är en bild som även skapar övriga världens insyn i konflikter. Det är i och för sig kanske självklart att forskningen kan täcka en större bakgrund i

sin faktagranskning och sökning. Det är som att mediebilderna förskönas eller vinklas åt det håll som för tillfället känns behagligast i den då rådande samhällsdebatten. Dock kan även forskningen vara vinklad, detta beroende på vem det är som skriver och hur de valt ut sina källor. Så för att få rätt information gäller det att se med ett kritiskt öga på det man läser och våga kritisera det man läser samt ställa frågor. Vilket då kräver ett bra klimat som inte är infekterat av rädsla för att uppröra läsare, vilket ofta kan tolkas i artiklarna som att frågorna gör.

Vilket leder oss in på ett ämne som fått oss till avskärmningen i tidsbilden av informationssökningen till uppsatsen, Sveriges fredsbevarande styrkor i Afghanistan. Detta jobbar Genderforce med, Genderforce är en organisation inom det svenska försvaret som jobbar med jämställdhetsfrågor och kvinnofrågor inom de fredsbevarande styrkorna. De jobbar efter FN:s säkerhetsrådsresolution 1325. Denna har som motion gjorts till en handlingsplan för Sverige. Den gällande handlingsplanen som antogs 2006 innehåller flera bra skrivningar och målsättningar för att säkra kvinnors deltagande i freds- och återuppbyggnadsarbete samt öka skyddet för kvinnor i konfliktområden. Bland annat framhåller handlingsplanen: *”Kvinnor är aktörer som ska delta i alla skeden av fredsarbetet, inklusive för att förebygga väpnade konflikter. De måste finnas med för att definiera problem och skyddsbehov, göra analyser, presentera förslag och lösningar, förhandla och genomföra beslut. För att nå resolutionens mål krävs i första hand ett ökat direkt deltagande av kvinnor men också ett förstärkt genus- och jämställdhetsperspektiv hos samtliga aktörer involverade i arbetet för fred och säkerhet.”* Handlingsplanen slår även fast att Sverige ska vara ledande internationellt i detta arbete (www.riksdagen.se). Det är intressant att en sådan handlingsplan tagits fram då tidigare forskning pekat på att detta är vad ett jämställdhetsarbete i krig behöver.

Det är då också mycket intressant att titta på hur man i forskningen tar upp den könade debatten, när det gäller diskussionen rörande jämställdheten i krig. Då vi som skriver ser det ur ett västerländskt perspektiv, hamnar vi i en grop som är svår att ta sig ur. Den grop där alla tror att jämställdhet är en självklarhet och inget man måste skapa genom en revolution gentemot makthavandes förtryck. Delar av den forskning vi läst känns som att den är skriven ur ett västerländskt perspektiv på frågan rörande kvinnor, krig och Afghanistan, då den har ett synsätt på frågan som man kan ifrågasätta genom att läsa medias skildringar. Det är en

offerpositionering av västerländska makthavande i identitetsskapandets bild. Hur man väljer att se på kulturella krockar och samhällskrockar. Det handlar om erfarenheter av historia som alla inte innehar. Det är kunskapens makt som begränsar mötet mellan kvinnor i "väst" och kvinnorna i Afghanistan.

I förhållande till krig har kvinnor och män olika uppgifter relaterade till kön. Krig är ett område där manlighet och kvinnlighet kan skapas och befästas utifrån roller och uppgifter som beskyddare/beskyddad, militär/civil, front/hem (Höglund T, A. 2001:13–14). Kvinnor har alltså länge varit en del av kriget, inte endast som offer utan burit den omvårdande rollen i krig, så som sjuksköterskor och andra "kvinnliga yrken". Men även om de varit med och stridit har de inte skrivits in i historieböckerna, vilket gör att forskningen blivit hämmad på grund av brist i informations flöde. Förklaringen till detta tordes vara relativt enkel, att kvinnor inte anses lämpade i krig, om de inte kan användas i "krigsändamål". Annars kliver myten om hemmafrun in och hon skall skyddas. Deborah Ellis tar upp i *Women of the Afghan war*, hur Ryska kvinnor i Afghanistan, tjänstgjorde i den ryska armén på samma villkor som män. Dock inget som omvärlden visste om, kvinnors roll i det militära tystades ner. Kvinnor som åkte till Afghanistan berättade inte var de skulle, och när de kom hem igen berättade de inte var hade varit. Trots att kvinnor deltog i princip alla områden inom den ryska militären i Afghanistan trodde man att de var där för att i första hand tillfredsställa de ryska männen (Ellis, D. 2000:13). Även Goldstein skriver om könssegregering som en orsak till att kvinnor och män gör saker och ting olika. Ända från barnsben har vi blivit fostrade in i en viss roll beroende på vilket kön vi tillhör, detta är inget specifikt för "vissa" kulturer utan är återkommande i de flesta. Enligt Goldstein är detta extra tydligt i samhällen och kulturer där det råder stor ojämlikhet mellan könen (Goldstein S, J. 2001:228). Det är där det psykologiska fältet i diskursen blir bekräftat då det visar på hur diskursen kan manipulera den som läser eller på annat sätt uppfattar en situation. Detta är väldigt intressant i det sociala spelrummet som denna debatt öppnar för. Då man kommer in på vem det egentligen är som har rätten på sin sida att positionera i så svåra frågor som detta berör, och att det spelar roll vem som håller i pennan som skriver historien. Här spelar såväl forskningen såsom mediebilderna en väldigt stor roll, då det skapar den bild som "vi" lämnar efter oss till nästkommande generationer, och deras uppfattningar om denna tids viktiga diskurser rörande hur kön görs i krig.

8 Sammanfattning

Vi har i vår uppsats kommit fram till att det finns en markant skillnad mellan mediebilden och tidigare forskning. Detta har vi kommit fram till genom ett jämförande dem emellan, samt att vi har applicerat FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 och Genderforce tankar. Det har visat att det finns en stor differens mellan vad olika författare/forskare skriver, troligen baserat på olika bakgrunder såsom undersökande reportrar samt vinklade forskare. Det vi vill säga med detta är att det ligger en stor vikt i att veta vem det är som har författat den information man intar för att kunna göra en rättvis tolkning. Kan man tolka på ett demokratiskt och politiskt korrekt sätt så öppnar detta för en mycket bredare debatt än den vi idag kan se i media samt i forskningen.

Det som har varit intressant för oss är den positionering som sker i och med mediebilden och forskningsbilderna av kvinnor i Afghanistan. Det är en politisk identitet som media och forskare använder sig av utan att man ger dem man skriver om en chans att kommentera, vilket vi är medvetna om att vi också har gjort i vårt arbete. Vi tyckte i och med detta att det var intressant med en intervjuande artikel med en kvinnlig presidentkandidat i Afghanistan och hennes bild på det politiska läget samt hur den politiska bilden skapas. Den politiska identiteten av kvinnorna skapas av männen och patriarkatet genom de maktbärande positioner männen innehar. Sedan byggs denna positionering på av "västvärlden" och dess syn på demokrati och jämställdhet. Detta gör att positioneringen leder till en infekterad debatt, framförallt med perspektivet att "västvärlden" försöker att "västifiera" de afghanska kvinnorna och säga att deras liv inte är politiskt korrekta. Det är att lösa de problem som delvis väst anser att Afghanska kvinnor har genom att inte ta hänsyn till hur det faktiskt står till, vilket gör att mer motstånd växer. Att sparka på någon som ligger ner för att de skall resa sig är inget effektivt sätt. Det är därför vi tagit in FN:s säkerhetsresolution 1325 och Genderforce, då de jobbar på ett helt annat sätt. De stödjer den kamp som kvinnorna i Afghanistan redan för själva, och försvarar den.

För att inte tappa bort sig i informationsflödet som kommer från media och forskning bör man även kolla på den ekonomiska vinningen i själva situationen, och dess påverkan på krigets

innebörd, för landet såväl som kvinnorna, kulturella utvecklingar och kommunikation med övriga inblandade i konflikten, i detta fall till exempel USA.

Det vi alltså skulle vilja se i framtiden efter vår uppsats, är en mer kritisk syn på politisk positionering av kvinnor, och av människor som inte anses ha en egen röst. Det är inte upp till västvärlden eller någon annan att bestämma vem som är offer eller fiender i en politisk positionering. Det är viktigt att vi belyser frågan, vilket både forskare och media gör. Men vi får inte låta oss styras av deras bild och bli manipulerade, det gäller att själva vara kritiska till alla politiska jämställdhetskamper som råder och att visa vägen för debatter och våga lyssna på och kritisera viktiga händelser. Som vi säger i slutet av vår analys ”Det är där det psykologiska fältet i diskursen blir bekräftat då det visar på hur diskursen kan manipulera den som läser eller på annat sätt uppfattar en situation. Detta är väldigt intressant i det sociala spelrummet som denna debatt öppnar för. Då man kommer in på vem det egentligen är som har rätten på sin sida att positionera i så svåra frågor som detta berör, och att det spelar roll vem som håller i pennan som skriver historien. Här spelar såväl forskningen såsom mediebilderna en väldigt stor roll, då det skapar den bild som ”vi” lämnar efter oss till nästkommande generationer, och deras uppfattningar om denna tids viktiga diskurser rörande hur kön görs i krig”. Den diskurspsykologiska analysformen är bra för kritik mot oss själva men också dem som ger oss informationen. Vi rekommenderar att folk läser och kritiserar det politiska positionsbildandet, och där gör både Brown och Spivak många intressanta inlägg på våra tankar och begär, Spivak gör detta bland annat genom en postkolonial tankegång.

9 Referenser

9.1 Litteratur

- Afkhami, Mahnaz (Redaktör). 1995. *Faith and freedom – Women's human rights in the muslim world*. Great Britain, WBC Ltd, Bridgend, Mid Glamorgan.
- Benhabib, Seyla. 2004. *Jämlikhet och mångfald*. Uddevalla: Daidalos AB.
- Brown, Wendy. 2005. *Edgework: critical essays on knowledge and politics*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.
- Eldén, Sara (2005), "Att fånga eller bli fångad i diskursen?", i Lundquist, Åsa – Davies, Karen - Mulinari, Diana (red.) *Att utmana vetandets gränser* 2005. Malmö: Liber AB.
- Ellis, Deborah. 2000. *Women of the Afghan war*. United States of America: Praeger Publishers.
- Enloe, Cynthia. 1990. *Kvinna, giv akt! – Militariseringen av kvinnors liv*. Finland och Sverige: Finlands Fredsförbund Förening för FN.
- Goldstein, Joshua S. 2001. *War and gender: How gender shapes the war system and vice versa*. United Kingdom: Cambridge university press.
- Höglund, Anna T. 2001. *Krig och kön: Feministisk etik och den moraliska bedömningen av militärt våld*. Uppsala: Uppsala University.
- Moghadam, Valentine, M (1997), "Nationalist Agendas and Women's Right - Conflicts in Afghanistan in the Twentieth Century", i West, Lois A (Red.). *Feminist nationalism* 1997. Great Britain, Routledge, Inc
- Spivak, Gayatri Charkravorty. 2003. *Death of a discipline*. New York: Columbia University Press.
- Svanström, Yvonne och Österberg, Kjell. 2004. *Än män då? Kön och feminism i Sverige under 150 år*. Stockholm: Bokförlaget Atlas.
- Winther-Jørgensen, Marianne – Phillips, Louise. 2000. *Diskursanalys – som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

9.2 Internetkällor

- Ag, Lena och Regnér, Åsa. 2010. "Kvinnoperspektiv saknas i Davos", *Dagens Nyheter*, 26 januari 2010. <http://www.dn.se/debatt/kvinnoperspektiv-saknas-i-davos-1.1033116> [Online, 2010-04-27]
- Bjurwald, Lisa. 2009. "Afghanistan: Kriget mot kvinnorna tilltar", *Dagens Nyheter*, 11 april 2009. <http://www.dn.se/ledare/signerat/afghanistan-kriget-mot-kvinnorna-tilltar-1.842250> [Online, 2010-04-27]
- Dagens Nyheter, 2002. "Säkerhet för Afghanistan" <http://www.dn.se/ledare/huvudledare/sakerhet-for-afghanistan-1.111461> [Online, 2010-04-27]
- Edizada, Shakila. 2009. "Afghanska kvinnor tar första svåra stegen mot ett jämställt land", *Dagens Nyheter*, 6 november 2009. <http://www.dn.se/nyheter/varlden/afghanska-kvinnor-tar-forsta-svara-stegen-mot-ett-jamstallt-land-1.989246> [Online, 2010-04-27]
- Ekselius, Eva. 2003. "Friheten uteblev för kvinnorna", *Dagens Nyheter*, 20 februari 2003. <http://www.dn.se/insidan/friheten-uteblev-for-kvinnorna-1.157777> [Online, 2010-04-27]
- Engström, Göran. 2009. "Bara en kvinna kan rädda Afghanistan", *Dagens Nyheter*, 14 augusti 2009. <http://www.dn.se/nyheter/varlden/bara-en-kvinna-kan-radda-afghanistan-1.930674> [Online, 2010-04-27]
- FN:s säkerhetsrådsresolution 1325/Motion 2008/09: U226 Den svenska handlingsplanen för FN:s säkerhetsråds resolution 1325, www.riksdagen.se, <http://www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=410&typ=mot&rm=2008/09&bet=U226>, 2010-05-11. [Online]
- Genderforce på, www.mil.se, 2010-04-08. http://www.forsvarsmakten.se/sv/Om-Forsvarsmakten/Verksamhet/Internationellt_arbete/Genderforce/ [Online, 2010-04-27]
- Johansson, Lina. 2009. "Stora förbättringar för Afghanistans kvinnor", *Dagens Nyheter*, 17 maj 2009. <http://www.dn.se/nyheter/varlden/stora-forbattningar-for-afghanistans-kvinnor-1.868001> [Online, 2010-04-27]
- Jonsson, Gunnar. 2004. "Våldet skrämmer inte väljarna", *Dagens Nyheter*, 8 augusti 2004. <http://www.dn.se/nyheter/varlden/valdet-skrammer-inte-valjarna-1.295847> [Online, 2010-04-27]
- Kärnborg, Ulrika. 2008. "Klädd i svart för freden", *Dagens Nyheter*, 15 juli 2008. <http://www.dn.se/dnbok/kladd-i-svart-for-freden-1.618562> [Online, 2010-04-27]

Schottenius, Maria. 2005. "*Makten och ålderdomen*", *Dagens Nyheter*, 22 april 2005.
<http://www.dn.se/kultur-noje/makten-och-alderdomen-1.575774> [Online, 2010-04-27]

TT. 2009. "*Fattigdom och korruption driver kriget*", *Dagens Nyheter*, 18 november 2009.
<http://www.dn.se/nyheter/varlden/fattigdom-och-korruption-driver-kriget-1.996612>
[Online, 2010-04-27]

10 Bilagor

Artiklar till C-uppsats

Huvudsökningen gjordes med:

<http://www.dn.se/sok/?s=krig+kvinnor+afghanistan&x=0&y=0&searchsource=dn>

2002

Säkerhet för Afghanistan

Publicerat 2002-09-09 10:33, <http://www.dn.se/ledare/huvudledare/sakerhet-for-afghanistan-1.111461>

Än är vägen lång innan Afghanistan kan sägas vara ens i närheten av normalitet. Den främsta utmaningen är att förbättra säkerhetsläget - utan säkerhet är återuppbyggnad inte möjlig.

Ganska snart efter terrordåden mot New York och Washington riktades blickarna mot [Afghanistan](#) [1]. Det var där Usama bin Ladin och [al-Qaida](#) [2] hade sina baser, det var där huvuddelen av kriget mot [terrorismen](#) [3] skulle föras.

Men omvärlden kom inte bara med de bomber som frigjorde landet från talibanregimen; staterna kom också med tydliga deklARATIONER om att Afghanistan denna gång inte skulle lämnas i sticket. Engagemanget var påtagligt, och det kunde med fog sägas att Afghanistan aldrig tidigare fått en bättre möjlighet att bygga en anständig framtid.

Kraftfulla försäkringar från stats- och regeringscheferna hörs nu åter sedan terrordåd och mordförsök blivit en oönskad illustration till de gigantiska utmaningar som återstår. "Vi är inte på väg bort", framhåller exempelvis USA:s president George W Bush. "Vi vill bidra till att demokratin kan utvecklas i regionen."

Vägen framåt lär bli lång. Afghanistan är så söndertrasat av krig och förtryck att det inte finns något att bygga vidare på. Varje insats måste egentligen börja från ruta noll.

Premiärminister Hamid Karzais ställning är utsatt, vissa skulle kalla den svag. Han är alltså inte mycket mer än "borgmästare i Kabul" - längre än till huvudstaden sträcker sig inte regeringens auktoritet.

Landsbygden är till stora delar laglös. Rivaliserande krigsherrar slåss om makt och inflytande; rapporter om sammandrabbningar och våldsdåd hör dessvärre inte till ovanligheten.

Det har därtill blivit alltmer uppenbart att normaliseringens fiender är många. Stödet för den störtade talibanregimen sägs vara på väg att öka i landets södra och östra delar, och, framhåller Afghanistanexperten Barnett Rubin för brittiska BBC, det finns en underjordisk rörelse som med våld "försöker driva bort alla utlänningar och destabilisera regeringen."

Den mest akuta utmaningen är utan tvekan att förbättra säkerhetsläget. Det har länge rests krav på att den internationella säkerhetsstyrka som finns på plats i landet ska växa och att den ges mandat att verka också utanför huvudstaden.

FN:s speciella sändebud i Afghanistan, Lakhdar Brahimi, har exempelvis i en rapport till säkerhetsrådet nyligen framhållit att det dåliga säkerhetsläget förblir det största problemet. Att

utvidga styrkan skulle ha "enorm betydelse", menade han. Det skulle därtill kunna ske med "relativt få soldater, till relativt liten kostnad och med liten risk".

Sedan även Washington ställt sig bakom kraven finns nu hopp om att laglösheten kan minska och våldsnivån sjunka. Att fler män och kvinnor i uniform skickas till området är naturligtvis ingen patentlösning, men det kan vara ett nödvändigt steg på vägen mot normalitet.

Dessutom, och kanske viktigare, så visar tankarna på en utökad styrka att omvärlden tar säkerhetssituationen på allvar.

Det finns uppenbarligen en insikt om att återuppbyggnad förutsätter säkerhet - utan säkerhet riskerar varje framgång att vara tillfällig, varje biståndsdollar bortslösad och varje försök att bygga nytt lönlöst.

Det kan till och med hävdas att ett Afghanistan utan grundläggande säkerhet riskerar att åter bli den bas för terror vars existens världen blev så brutalt medveten om den 11 september förra året.

2003

Friheten uteblev för kvinnorna

Publicerat 2003-02-20 19:48, <http://www.dn.se/insidan/friheten-uteblev-for-kvinnorna-1.157777>

När talibanerna drevs bort från makten i Afghanistan såg framtiden plötsligt ljus ut för kvinnorna. Nu har snart ett och ett halvt år gått, men kvinnornas situation är fortfarande mycket svår, berättar Sima Samar, tidigare kvinnominister i landet.

Befrielsen var nära - men den uteblev. Kvinnorna i [Afghanistan](#) [1] rör sig i dag ogärna i onödan ute på gatorna och inte utan att vara skylda. Det är visserligen tillåtet för kvinnor att klä sig hur de vill, att arbeta och gå i skolan - men det är farligt.

Krigsherrarna har åter tagit makten och de vill att kvinnor ska se ut och bete sig som förr.

- Vi har inte lag och ordning, här råder vapnens oordning, säger Sima Samar, en av de modigaste och mest oppositionella kvinnorna i Afghanistan, när jag träffar henne under ett besök i Stockholm.

Under ständigt dödshot har hon drivit skolor, sjukhus och hälsokliniker för flickor och kvinnor, både inom landet och i flyktinglägret i Quetta, Pakistan. Genom den ideella organisationen Shuhada driver hon nu fyra sjukhus och tio kliniker. På den afghanska landsbygden går 22.000 barn i hennes skolor.

Hon har aldrig varit rädd för att säga ifrån och hon vägrade att acceptera att kvinnor skulle tvingas bära den beryktade burkan. Det gjorde henne hatad av talibanerna, men även bland deras föregångare mujahedin, den islamistiska motståndsrörelsen, varav många nu är tillbaka vid makten.

- Jag tror de hatar mig allihop, även amerikanerna för att jag talade om skadorna efter deras bombningar.

Men när Afghanistan fick sin första nya provisoriska regering valdes hon till minister för kvinnofrågor. Dock varade det inte länge.

Krigsherrarna utsatte henne för förtal och offentliga trakasserier, anklagade henne för att vara mot islam. När den ordinarie regeringen skulle tillsättas fanns hon inte längre med bland ministrarna.

Själv menar hon att det var hennes eget val.

Hon erbjöds i stället att bli chef för en oberoende kommission för mänskliga rättigheter och tackade ja. Det är ett uppdrag som hon ser som viktigare än att vara minister. Utan respekt för grundläggande mänskliga rättigheter går det aldrig att nå en bestående fred, menar hon. Även presidenten Hamid Karzai har säkert suckat många gånger och tyckt att hon bråkade vid varenda regeringssammanträde, säger hon. Medan regeringskollegerna använde sig av mera traditionella härskartekniker: när hon begärde ordet såg de bara förbi henne och gav ordet till någon annan.

Nu mera går hon direkt till presidenten och talar om för honom vad han ska göra.

- Jag går inte till honom för att få råd, jag går dit för att ge honom råd.

Ändå har hon en lågmält karismatisk framtoning. Med sitt släta kortklippta hår, aningen gråsprängt och en profil som från gamla assyriska reliefer, utstrålar hon integritet och anspråkslös elegans. Min blick fastnar genast på den lilla kragen på hennes grå jacka, dold under en enkel vinröd yllehalsduk - kanske är det samma gråskimrande skinn som i presidentens numera världsberömda pälsmössa?

Hade jag mött henne på gatan skulle jag ha gissat på en professor i klassiska språk eller möjligen konstvetenskap. Men hon är läkare, tillhör folkgruppen hazara, en förföljd minoritet i ett område som domineras av pashtuner.

- Så jag vet vad det vill säga att vara förtryckt - både som minoritet och som kvinna i en patriarkal kultur.

Fortfarande är kvinnorna i Afghanistan berövade sina rättigheter. Nyligen rapporterade Human Rights Watch, den internationellt ansedda människorättsorganisationen, om hur våld, misshandel och våldtäkter fortfarande är krigsherrarnas metod att behålla sin makt och skrämja folket att leva enligt traditionella normer.

Några exempel: en kvinnlig lärare i Kandahar angreps med syra, samtidigt som familjer i området fick handskrivna upprop som varnade dem för att låta döttrarna gå i skola eller kvinnorna att arbeta.

I Mazar-i Sharif framkom - trots att det är starkt tabuiserat att tala öppet om sexuellt våld - åtskilliga fall av våldtäkter, ofta gruppvåldtäkter. Tre systrar, tolv, fjorton och tjugo år gamla, hade där blivit våldtagna av fjorton beväpnade och maskerade män.

På sjukhuset i Mazar kunde man berätta om två kvinnor och två flickor som forslats dit efter en gruppvåldtäkt i sitt hem. De kom med sönderrivna kläder och svåra skador i underlivet, en av dem efter att ha skändats av åtta olika män. Även när brottet blivit polisanmält och förövarna kunnat identifieras har de oftast gått fria.

Laglösheten är en följd av det maktvakuum som uppstått efter kriget. I en övergångsfas ska ordningen upprätthållas av en liten internationell fredsstyrka på 4.600 man, stationerad i Kabul. Den har ingen som helst kraft att sätta emot krigsherrar som utövar sin makt genom terror.

Sima Samar anser att västvärlden har en stor skuld i det laglösa tillstånd som råder.

- De gav sitt stöd till de mest konservativa och fundamentalistiska krafterna redan när Afghanistan ockuperades av Sovjet. De hjälpte dem att komma till makten och har sedan fortsatt att ge dem stöd.

Hon minns som i går den första dagen av det långa kriget.

- Det började på eftermiddagen, vi kunde höra skottlossning. Hela natten kunde vi höra jetplanen dåna fram över oss. Det var en statskupp - och vi förstod ingenting. Ingen hade väntat att något sådant kunde hända.

- De tillsatte en regering, sedan började de samla in folk och döda dem. Helt nyckfullt, de dödade människor som inte alls begått några brott. Sedan började striderna.

Dessförinnan var Afghanistan ett lyckligt land, säger hon. "Fattigt men lyckligt." I städerna fanns en modern, välutbildad samhällsklass, men bara drygt en tiondel av hela folket vara läskunnig.

Hennes man anslöt sig till motståndsrörelsen, blev tillfångatagen av ryssarna och försvann. Sedan dess har han inte hörts av eller återfunnits. Sima Samar tvingades fly till Pakistan med deras lille son.

Tjugofyra år av krig har följt sedan dess, varav fem år under talibanerna. När de störtades hoppades alla på en ny och fredlig framtid. Men nu vittrar framtidstron långsamt ner. Hon är rädd att ett krig i Irak på nytt ska få världen att glömma Afghanistan. Hur mycket tillåts inte ett sådant krig att få kosta, jämfört med kostnaden för en utökad internationell säkerhetsstyrka i hennes land?

Nu får i stället maktkampen landet att söndras i olika etniska grupperingar och politiska partier. Bland dem finns många som ännu har starka band till både talibanerna och andra extrema islamistiska rörelser. På nytt är kvinnorna och barnen de främsta offren.

- De nuvarande krigsherrarna tror inte på kvinnors rättigheter, de vill se kvinnan som mannens egendom. Genom att inrikta all uppmärksamhet på frågan om hur kvinnor är klädda, så drar de bort den från de stora och verkliga problemen. Som handlar om ekonomin, säkerheten, lag och ordning, möjligheterna till försörjning...

Att skapa arbetstillfällen för kvinnor borde ges högsta prioritet, menar hon. Många är änkor, med barn att försörja. För några blir prostitution den sista utvägen undan svält. Även pojkprostitution förekommer - och det är allmänt känt hur pojkar utnyttjades även av talibanerna.

- De fördömer säljaren, men aldrig männen som köper. Och de påstår att de handlar enligt islam.

Men förtrycket av kvinnan har ingenting med islam att göra, betonar hon om och om igen. Det är en vantolkning, ett uttryck för en patriarkal mentalitet, som tillhör det förflutna - och som funnits i de flesta kulturer.

- Den man som inte ens står ut med att höra ljudet av kvinnans klackar, utan att tro att han kan förlora kontrollen över sin sexualitet - det är en svag man. Det är bara män med svaga personligheter som är så rädda för kvinnor att de inte vågar utsätta sig ens för anblicken av henne.

Eva Ekselius

2004

Våldet skrämmer inte väljarna

Publicerat 2004-08-08 22:48, <http://www.dn.se/nyheter/varlden/valdet-skrammer-inte-valjarna-1.295847>

I helgen dödades på nytt biståndsarbetare och valarbetare i Afghanistan. Men trots det ständigt hotande våldet har redan 90 procent av de afghanska väljarna registrerat sig inför presidentvalet i oktober.

Optimister har sällan haft mycket att hämta i [Afghanistan](#) [1]. Krig och kaos har regerat i decennier, och många säger att presidentvalet i oktober kommer alldeles för tidigt. Afghanerna själva försöker ge demokratin den bästa chansen hittills.

Fram till på söndag kan de afghanska väljarna registrera sig och 90 procent har redan gjort det. Fyra av tio registrerade är kvinnor - de som under talibanstyret knappt fick gå utanför dörren.

Opinionsundersökningar visar ett förvånansvärt starkt stöd för demokrati och lika rättigheter i ett land som aldrig har upplevt någondera. Mindre än 10 procent anser att islam och demokrati inte går ihop.

De störtade talibanerna och överlevande delar av terrornätverket al Qaida har försökt sabotera processen. Val- och biståndsarbetare har dödats. I juli beslutade Läkare utan gränser att lämna Afghanistan efter 24 år på grund av våldet.

I början av veckan sköts två lokalanställda vid en tysk biståndsorganisation ihjäl i södra Afghanistan. På lördagen dödades två afghaner som arbetade med förberedelser för presidentvalet i ett bakhåll.

En del afghanska ledare hävdar att presidentvalet stressats fram, och att USA:s president George W Bush vill skryta med det i sin egen valkampanj. Det var länge sedan någon räknade antalet invånare, många regler är oklara. Hur internationell valövervakning ska ordnas är osäkert. Andra invänder att det är svårt att kräva ett perfekt val i ett härjat land.

Hamid Karzai, som blev interimspresident efter kriget 2001, anser att de lokala krigsherrarna är ett större hot än talibanerna. Karzai är klar favorit till valsegern. Hans makt utanför huvudstaden Kabul är dock synnerligen begränsad.

En Natostyrka på 6 500 man övervakar säkerheten i Kabul. Men inte mycket mer, även efter en utlovad liten förstärkning. USA har knappt 20 000 soldater i Afghanistan, som ägnar sig åt talibangerilla och terrorister. Utanför huvudstaden styr samma krigsherrar som tvingade den sovjetiska ockupationsmakten på knä, och som sedan högg varandra i strupen under tio års inbördes strider. Även om Afghanistans armé kommer upp i planerade 16 000 soldater före valet, räknar de olika miliserna minst 50 000. Om någon ogillar valresultaten kan freden hänga på en skör tråd.

Krigsherrarna har gott om pengar, för den narkotikaproduktion talibanerna stoppade är i full gång igen. 75 procent av världens opium kommer från Afghanistan. I veckan beslagtogs ryska gränsvakter i Tadzjikistan en last med ett ton heroin.

Karzai är pashtun, precis som hälften av Afghanistans befolkning. USA har stött honom från början, men var länge ointresserat av att hjälpa honom sätta åt krigsherrarna. Européerna i Natostyrkan har som vanligt för små militära resurser.

Risken är att det blir ett rent etniskt val. I nordöst finns tadjjikerna, ledande i Norra alliansen som utgjorde amerikanernas markstyrka i kriget mot talibanerna. Deras kandidat blir den avhoppade utbildningsministern Younis Qanuni. Uzbekerna i norr ställer upp med den ökände krigsherren Abdul Rashid Dostum.

Karzai petade tadjjiken Mohammed Fahim som sin vicepresidentkandidat för att han bromsade milisernas avväpning. I stället försöker Karzai vidga sitt stöd genom att nominera en bror till den mördade tadjjikiske gerillaledaren Massoud. Att politiska motståndare hittills inte tagit till granatkastarna måste ändå ses som ett framsteg för Afghanistan.

Karzai hoppas att valet i oktober ska ge honom legitimitet att avväpna miliserna.

Parlamentsvalet, som skjutits upp till april, riskerar annars att kapas av krigsherrarna.

Gunnar Jonsson

2005

Makten och ålderdomen

Publicerat 2005-04-22 10:51, <http://www.dn.se/kultur-noje/makten-och-alderdomen-1.575774>

Bakslag för det moderna.

George Bush som USA:s president, Paul Wolfowitz som chef för Världsbanken, Joseph Ratzinger i påvestolen; på de stora världsscenerna går ridån gång på gång upp för det värsta scenariot. Om man inte råkar vara tacksam över den reaktionära våg som med kraft håller på att slå sönder det globala, moderna samhällsbygget där FN-konventionerna om mänskliga rättigheter är ett dokument som snart kan ramas in och hängas på museum. Ljuva drömmar om en rimligare värld.

Vad har vi nu? En påve, pur et dur (ren och hård) som är emot preventivmedel och kvinnors fri- och rättigheter, en amerikansk president som startar krig och i namn av moralens väktare öronmärker statens kampanjpengar för att propagera avhållsamhet, en Världsbankschef som går i Bushadministrationens ledband.

EU-administrationen är ingen garanti för liberala samhällskrafter, tvärtom, det är en tillräckligt ung organisation för att lätt perforeras av starka nykonservativa lobbyorganisationer utan respekt för demokratiska processer.

Det är inte länge sedan de muslimska rörelserna gick i liberal riktning. För tjugo år sedan var kvinnorna i många muslimska länder på väg att få en tydlig roll i samhället. Så kom ayatollorna till makten i Iran, talibanerna i Afghanistan, över en natt gömdes kvinnorna i burkor och avstängdes från all undervisning och kunskap om yttervärlden. Det gick blixtnabbt.

Den kristna fundamentalismen formulerar nu ett svar på den muslimska, ju strängare, mer konservativ och dogmatisk, desto frommare. Intellektualiteten är som bortblåst. Liksom argumentationen, diskussionen, oliktankandet. Här gäller tro och makt.

Det muslimska och kristna prästerskap som tagit plats i världspolitiken är en gigantisk backlash för det moderna samhället. För politiker och tänkande medborgare gäller det först och främst att förstå det djupa, existentiella missnöjet. Vad som gick fel. Orden som svek. Demokratin som stavades arbetslöshet. Friheten som stavades ensamhet.

Medierna trivs i det varma ljuset där tv-kamerorna surrar.

Senast nu i flock kring påvens dödsbädd, och del två, det nyfikna stirrandet efter röksignalerna från konklaven i den

mediala installation som arrangeras från Vatikanen. Okritisk, fjäsande "hur känns det i dag-journalistik", för det allra mesta.

Omoderna tider råder. Och de är inte goda.

Men människor har fått hjärtan och hjärnor. Det är aldrig för sent.

Maria Schottenius

2008

Klädd i svart för freden

Publicerat 2008-07-15 11:50, <http://www.dn.se/dnbok/kladd-i-svart-for-freden-1.618562>

När bomber faller drivs könsroller till sin spets. Cynthia Cockburn forskar om varför så många kvinnor organiserar sig mot krig - och är själv fredsaktivist. Ta del av hennes idéer i den sista av Ulrika Kärnborgs tre intervjuer med tänkare som vill förändra världen.

År 2002 besökte jag den israelisk-palestinska fredsorganisationen Bat Shalom i Jerusalem. Chefen Terry Greenblatt, fullt upptagen med att förbereda det tal hon skulle hålla inför FN:s säkerhetsråd i New York, tog emot på sitt arbetsrum där hon sorgset berättade om eskalerande våld mot kvinnor i det israeliska samhället. Det som pågick på Västbanken och i Gaza hade börjat flytta in i de israeliska sov- och vardagsrummen. "Vi har en slogan, 'ockupationen dödar oss alla' ", sa hon till mig. Krigets första offer är kvinnor och barn, men över hela världen bildas samtidigt kvinnliga nätverk som har till syfte att övervinna våldet, hatet och nationalismen. En av dem som har skrivit insiktsfullt om detta är den feministiska aktivisten och forskaren Cynthia Cockburn.

På främsta raden i auditoriet på Örebro universitet sitter en äldre dam med hår som står på ända och ställer ettriga frågor. Först efteråt, när professorn i genusvetenskap Anna G Jónasdóttir, hyllad forskare och den teoretiska inspirationskällan till Gudrun Schymans en gång så ökända "talibantal", presenterar mig, förstår jag att detta är Cynthia Cockburn.

Jag har kommit för att tala med henne om ett ämne som engagerar inte bara mig utan hundratusentals människor över hela världen, nämligen kvinnor och krig.

Varför organiserar sig så många kvinnor mot militarism och krig? Varför väljer de i hög grad att göra det i grupper dit män inte har tillträde? Det var några av de frågor Cockburn ville besvara när hon påbörjade arbetet med boken "From where we stand", som kom ut 2007. Efter att ha tillbringat över två år i länder som Sierra Leone, Indien, Bosnien och Colombia insåg hon att olikheterna mellan kvinnor som lever nära krigshärdar är större än likheterna. Religiösa, etniska och kulturella olikheter bygger murar som kan tyckas oöverstigliga. För att inte tala om de ekonomiska skillnaderna som gör att exempelvis en kvinna i Sierra Leone kan ha väldigt svårt att tala med en kvinna från Bosnien, oavsett vilka gemensamma erfarenheter de delar.

- För mig är det nödvändigt att känna att min forskning sker på uppdrag av en särskild grupp av människor. Du vet, nästan på samma sätt som en parlamentsledamot tillhör sin valkrets. Cynthia Cockburn började sin karriär som journalist och aktivist. På 1980-talet, när Margaret Thatcher välkomnade amerikanska kryssningsmissiler på brittiskt territorium, engagerade hon sig i fredsrörelsen. Sedan kom 1990-talets krig på Balkan och i Irak. I januari 1988, en månad efter utbrottet av den första palestinska intifadan, startade israeliska kvinnor Women in black. Rörelsen bestod av israeliska och palestinska kvinnor som beslutat sig för att förenas i tyst protest mot den olagliga ockupationen av Palestina. Organisationen spred sig så småningom till Belgrad och därifrån till London. De tiggande, svartklädda kvinnorna som en bestämd dag varje vecka fortfarande dyker upp på en bestämd plats i staden är en mäktig syn.

- En del av det arbete jag gör hänger samman med att jag är en aktiv medlem i Women in black. Jag är fascinerad av hur kvinnor som tillhör olika sidor i ett krig går till väga för att kommunicera med varandra. Svårigheterna de måste övervinna är ofta enorma. Ändå får de till den där dialogen, gång på gång.

Jag undrar om hon under arbetet med sina projekt har stött på åsikten att västerlänningar "tvingar på" kvinnor i tredje världen feministiska värderingar som de inte är redo för.

- Självklart, det är en fördom som man alltid måste slåss emot. Men jag tycker helt ärligt att det ofta är tvärtom. Det verkar som om krigssituationen i sig tvingar fram en analys som kopplar ihop konflikt och ond, bråd död med maskuliniteten som den konstrueras i dag. Vad är krig till för? Varför är det så lätt att få män att döda? Varför är det så ofta civila, kvinnor och barn som utgör deras offer? Nej, kvinnor som drabbats av krig blir ofta feminister alldeles av sig själva.

Hon tillägger att krigserfarenheten fångar upp de flesta av de stora frågeställningar som feminister över hela världen brottas med i dag. Sexhandel, prostitution, svält, övergrepp och

könsstympning, inskränkningar i kvinnors fri- och rättigheter som medborgare, allt detta hör ihop med och förvärras av krig.

En sak man kan undra över är varför vi så sällan får veta hur enormt omfattande det sexuella våldet riktat direkt mot kvinnor är i många väpnade konflikter, som nu till exempel i Darfur. Det verkar variera från krig till krig, beroende på vilken disciplin befälarna har över manskapet och hur viktigt det är att visa moralisk överlägsenhet. Det kan också handla om att upprätta en viktig, ibland även rasistisk, gräns mellan "vi" och "dem", och denna gräns tycks överskridas när soldaterna våldtar. Till exempel är det, säger Cockburn, mycket ovanligt med sexuella övergrepp mot palestinska kvinnor inom den israeliska armén, medan det är extremt vanligt med sexualiserat våld i Sudan.

Ändå är våldtäkterna som äger rum i alla krig omgärdade av hemlighetsmakeri?

- Det finns nog flera orsaker till det. Kvinnor räknas inte, deras erfarenheter är mindre värda. Sedan kan det handla om att ämnet är pinsamt, förknippat med så mycket skam och skuld.

Men den troligaste förklaringen är nog att kvinnorna själva inte vågar berätta.

Och så är det ju på många håll i världen, Amnestys lista över länder där kvinnor råkar illa ut om de vittnar om sexuellt våld är lång. Straffet för det är ofta hårdare och svårare att bära än själva våldtäkten. Det finns länder där kvinnor inte över huvud taget kan berätta. Deras män lämnar dem, deras föräldrar förskjuter dem. I vissa fall kanske den våldtagna kvinnans äkta make måste betala en straffavgift till hennes föräldrar, trots att han själv inte varit inblandad i övergreppet.

Cynthia Cockburn tror inte att misogyni, det vill säga kvinnohat, är den enda förklaringen till våldet. För att analysera krigets betydelse för maskuliniteten använder hon två av Simone de Beauvoirs begrepp: immanens, som betyder upprepning och reproduktion, och transcendens, som betyder kreativitet och överskridande. Det förra förknippas med kvinnlighet, det senare med manlighet. Män vill producera något och skapa mening genom att höja sig över den djuriska existensen, samtidigt som de är rädda för att fastna i immanensen, det kvinnliga. Och där dyker kriget upp, som svaret på en fråga.

- Det är inte säkert att vi alla kommer att behöva genomleva ett krig. Alla skaffar sig tack och lov inte de erfarenheterna. Men hotet och löftet om kriget finns där, en färdig lösning som tillåter könen att till hundra procent leva ut våra socialt konstruerade roller.

Och det här utnyttjas förstås i krigspropagandan, till exempel när man inkallar unga män?

- Absolut! Du vet hur det brukar låta: Kom igen killar, det här är er stora chans! Lämna kvinnor och barn därhemma och dra ut i fält.

Så för att försvara sitt land och "sina" kvinnor och barn måste man i princip lämna det.

- Exakt.

Samtidigt som man kan passa på att befria "deras" kvinnor.

- Ja, som Bush i Afghanistan. Allt detta som ett sätt att höja sig över det vanliga, det lilla livet. Jag har alltid tänkt att man borde räkna ut vad maskuliniteten som den ser ut i dag kostar den brittiska staten. Spyorna på gatorna om söndagarna, misshandeln, all förstörd egendom, våldtäkterna och så vidare. Tänk om någon känd ekonom kunde göra en uträkning och vi sedan kunde fråga regeringen om vi verkligen har råd med detta.

Men sedan påminner Cockburn om hur viktigt det är att undvika den essentialistiska fällan.

- Nej, vi vill inte säga att kvinnor av naturen är fredliga. Och i Women in black talar vi nästan aldrig om förhållandet mellan maskulinitet och krig, det skulle vara kontraproduktivt och väcka alltför mycket ont blod.

Även om Cynthia Cockburn tycker att de kvinnliga fredsaktivisterna gör ett storartat arbete över hela världen håller hon med om att inga konkreta resultat nås. Varken hon eller jag kan

komma på några platser där krig har kunnat förebyggas eller stoppas medan det pågått tack vare insatser av kvinnliga frivilliga.

- Det är ett sisyfosarbete, men det känns ändå nödvändigt. Läget blir alltmer kritiskt för jag tror inte att världen klarar mer nu. Klimatkrisen bäddar för en situation där ett stort krig kan bli ödesdigert för hela planeten.

Ulrika Kärnborg

2009

Afghanska kvinnor tar första svåra stegen mot ett jämställt land

Publicerat 2009-11-06 11:26, <http://www.dn.se/nyheter/varlden/afghanska-kvinnor-tar-forsta-svara-stegen-mot-ett-jamstallt-land-1.989246>

Många afghanska flickor hoppar av skolan mellan årskurs fyra och sju. Trots det försöker Sverige stödja Afghanistans utbildning av kvinnor för att de ska få en bättre ställning i samhället. Ambitionen är att kvinnorna ska bli mer jämställda för att landets demokrati och stabilitet ska stärkas.

Mellan en och två afghanska kvinnor av tio kan läsa och skriva. Det beror främst på konsekvenser av trettio års krig och de sociala, religiösa och traditionella förhållandena i det afghanska samhället.

Sverige bidrar med över 100 miljoner kronor per år för skolutbildning i Afghanistan. Målet är att 50 procent av skolbarnen ska vara flickor. I dag är flickors deltagande mellan 35 och 40 procent. De får lära sig läsa och skriva och lära känna sina mänskliga rättigheter för att få en bättre ställning i samhället.

Utbildning var ett av de ämnen som diskuterades vid en konferens som anordnades av Svenska Afghanistankommittén och Utrikespolitiska institutet på torsdagen.

Antalet skolavhopp är högt bland flickorna. Många av dem lämnar skolan mellan årskurs fyra och sju. Enligt Torbjörn Pettersson, generalsekreterare på Svenska Afghanistankommittén, är skälen att flickor behöver göra någonting annat för att försörja sig, att de inte klarar skolan eller att de gifter sig.

Men räcker fyra års skola för att förstärka kvinnors ställning i samhället?

– Det räcker inte till ett idealt samhälle men till ett bättre. Fyra års skola är bättre än ingenting, säger Torbjörn Pettersson.

Skolgång i Afghanistan innebär ett enkelt klassrum med ett fåtal läroböcker och i flesta fall en lärare med några få års skolutbildning och utan lärarutbildning. Där ska barn lära sig läsa och skriva. Den afghanska skolan liknar inte på något sätt den svenska skolan, men i ett land utan väl fungerande samhällsfunktioner gäller det bara att få barnen att komma till skolan.

– Utbildning är mer än att läsa och skriva, målet med utbildningen är att bli en aktiv medborgare, men vi har inte kommit dit än. Jag ser våra insatser som en start, berättar Sofia Orrebrink, utbildningshandläggare på Sida.

I dag vill många afghanska familjer skicka sina pojkar och flickor till skolan, men den sociala bakgrunden, traditionen, ekonomin och otryggheten hindrar dem att göra så. Skolor måste ligga nära hemmet för att familjer ska kunna – och våga – skicka sina döttrar till skolan. Sveriges bistånd till utbildning i Afghanistan satsas mest genom Svenska Afghanistankommittén och Unicef. Målet är att bygga byskolor i varje by, att bygga toaletter och murar runt de befintliga skolorna. För att öka kvaliteten i skolorna behöver man skaffa

fram läromedel och utbilda lärare. Men Sverige kan inte hjälpa afghanerna för alltid. Därför är det viktigt att den afghanska regeringens egen kompetens höjs.

– Vi vill stå på två ben. Vi vill vara säkra på att där finns skolor och läromedel samt att barnen går till skolan, men vi vill också öka utbildningsministeriets kapacitet, för långsiktigt ska de sköta skolorna själva, säger Sofia Orrebrink.

Sveriges och andra biståndsorganisationer har möjliggjort för sex miljoner afghanska barn att gå till skolan, men det är fortfarande långt ifrån Sveriges önskemål att 50 procent av eleverna ska vara flickor. Det är sorgligt tycker Kamela Sair, rådgivare för mödra- och barnhälsovården på Svenska Afghanistankommittén i Kabul, men hon är glad över att 65 procent av universitetens studenter är kvinnor. Hon berättar att afghanska kvinnor vill utbilda sig och ha egen inkomst. Varje afghansk kvinnas önskemål är fred, och med freden kommer andra möjligheter.

– Vi afghanska kvinnor tror på vår kapacitet, det tar tid att nå förändringar. På kort sikt är det omöjligt att situationen blir likadan för oss som för kvinnor i Sverige, det förändras successivt, säger Kamela Sair.

Shakila Edizada

shakila.edizada@dn.se

”Bara en kvinna kan rädda Afghanistan”

Publicerat 2009-08-14 07:00, <http://www.dn.se/nyheter/varlden/bara-en-kvinna-kan-radda-afghanistan-1.930674>

Kabull Kvinnoparken i Kabul är männen bannlysta – här har afghanska kvinnor en sällsynt fristad. I politiken är det tvärtom: där kämpar kvinnorna i en brant uppförsbacke. DN har träffat den kvinnliga presidentkandidaten Shahla Ata, som är optimist mot alla odds.

Kabul är en belägrad stad. De senaste veckorna har polis och militär genomfört en omfattande mobilisering. Längs de dammiga trottoarerna och i snart sagt varje korsning står uniformerade vakter med automatkarbiner hängande över axeln. Bilar vinkas in och kontrolleras i jakten på de bråkmakare som uttryckligen sagt sig vilja sabotera valet. Med mindre än en vecka kvar till valet stiger temperaturen dag för dag. Trettionio män och två kvinnor finns i startfältet när afghanerna för andra gången i landets turbulenta historia väljer ny president den 20 augusti. De flesta tror på seger för den sittande presidenten Hamid Karzai, eller möjligen någon av hans två manliga huvudkonkurrenter – före detta utrikesministern Abdullah Abdullah eller Ashraf Ghani, tidigare finansminister i Karzais egen regering.

En av de kandidater som redan på förhand räknats ut är Shahla Ata, en 41-årig kvinnlig läkare och parlamentsledamot som ägnat de senaste fyra åren åt att kämpa för jämställdhet och bättre förhållanden för landets kvinnor.

Själv är Shahla Ata optimist. Hon säger att hon har det afghanska folkets stöd, och att endast en kvinna har förutsättningar att ena det splittrade landet.

– Män har styrt det här landet i tusentals år, det är de som förtrycker, terroriserar och dödar. De senaste 30 åren har [Afghanistan](#) [1] varit i krig, maktavarna har kommit och gått men de har haft ett gemensamt: de har alla varit män. Som kvinna står jag inte i skuld till någon, därför kan jag ena det afghanska folket.

Shahla Ata skrädder inte orden. I alla viktiga frågor – som säkerheten, ekonomin, den utbredda korruptionen och den växande droghandeln – har president Karzai misslyckats. Det

är han som bär skulden för att landet befinner sig i det kaos som det gör, och det grundläggande problemet är den usla säkerhetssituationen, hävdar hon.

Utan säkerhet inga investeringar, utan investeringar inga jobb och utan jobb ingen inkomst. Och för den som inte kan försörja sig själv och sin familj blir kriminalitet en sista desperat åtgärd.

–Fattiga och hungriga människor är lätta rekryteringsobjekt för talibaner och andra grupper som motsätter sig en stark och väl fungerande stat, påpekar Shahla Ata.

Vad skulle då förändras med en kvinna vid makten?

–Det första jag skulle göra är att sätta mig ned och prata med de afghanska talibanerna, få dem att lägga ned sina vapen och i stället hjälpa till att bygga upp landet. Så länge vi bombar deras hus och dödar deras familjer så kommer de att växa i styrka. Det försvårar deras situation ytterligare och leder bara till att de får fler sympatisörer, förklarar Shahla Ata. Shahla Ata kommer från en välutbildad familj. Politiskt och socialt engagemang har alltid varit en central del av familjelivet. Hon berättar att hon som barn älskade att sitta med när hennes pappa diskuterade politik med sina vänner. När familjen flyttade till den pakistanska staden Peshawar i mitten av 80-talet för att arbeta med afghanska flyktingar undan den sovjetstödda kommunistregimen ville Shahla Ata också dra sitt strå till stacken.

–Jag ville arbeta på ett sjukhus för flyktingar, men min pappa sa bestämt nej. Du är kvinna, du kan inte jobba bland män. Jag grät i en hel vecka och till slut gav pappa med sig, berättar Shahla Ata.

Parallellt med arbetet bland flyktingarna utbildade hon sig till läkare. Det sociala engagemanget växte, och när hon återvände till Afghanistan efter flera år i bland annat Pakistan och USA var hon med och startade flera skolor för fattiga barn.

Då liksom nu, i det pågående kampanjarbetet, var det små och enkla medel som gällde. Shahla Ata kunde tack vare sin läkarlön bidra med läroböcker, pennor och anteckningsblock. De sämst ställda eleverna fick även hjälp med kläder, som hon köpte åt dem i Kabuls dammiga secondhandbutiker.

För fyra år sedan valdes Shahla Ata in i det afghanska parlamentet. I dag finansierar hon sin kandidatur med hjälp av lönen från parlamentet.

Hon är en outsider, det erkänner hon. Men hon tror i motsats till de politiska experterna och folket på Kabuls gator, som till 95 procent består av män, att hon har en chans i valet.

–Sextiofem procent av människorna i det här landet är kvinnor. Det var dessa kvinnor som valde in mig i parlamentet, och som sedan uppmanade mig att ställa upp i presidentvalet. Det är för deras skull jag gör det, och jag vet att jag har deras stöd.

Situationen för Afghanistans kvinnor är en fråga som engagerar Shahla Ata. Om man bortser från den minoritet som lever i Kabul är det få som verkligen fått det bättre efter talibanregimens fall. På landsbygden har ingenting förändrats, hävdar hon.

–De lever isolerade, utan tillgång till utbildning och sjukvård. Många gifts bort medan de fortfarande är barn till män som är tre, fyra gånger så gamla som de själva, och ingen bryr sig, säger Shahla Ata.

Även för de kvinnor som fått det bättre är friheten begränsad. Visst ser man ofta flickor i tonåren som skyndar fram längs trottoarerna i Kabul med skolväskorna dinglande över sina axlar. Någon enstaka gång kan man till och med få se en kvinna som kör bil. Fortfarande är dock den heltäckande blå burkan det dominerande plagget bland frukt- och grönsaksstånden på stadens basarer.

Undantaget som bekräftar regeln är Kvinnoparken i Kabul, en fristad för kvinnor och barn som återinvigdes ett par år efter talibanregimens fall. Hit är inga män välkomna, berättar parkdirektören Kareema Salek.

– Syftet är att erbjuda kvinnorna en plats utanför hemmet där de kan träffas och umgås, idrotta eller ha picknick utan att dra till sig männens kritiska blickar, förklarar hon.

Ingången till parken, som omgärdas av höga stenmurar, bevakas av beväpnade vakter. Så fort kvinnorna kommer innanför grindarna drar de av sig burkan. De promenerar längs de gruslagda gångarna, slår sig ner i gräset och dukar upp sin matsäck medan barnen springer omkring och leker.

I parken finns även möjlighet för kvinnorna att idrotta, förklarar parkchefen Zarmeena. För 250 afghani i månaden (motsvarande 40 kronor) får de tillgång till parkens träningsanläggning med gym, fitnesspass, taekwondo, bordtennis och basket.

– De flesta som kommer hit för att idrotta är mellan 14 och 25 år, men vi har även kvinnor som passerat 40. De kommer för att de vill gå ner i vikt och hålla kroppen i trim, berättar Zarmeena.

Flest besökare är det under helgerna. Då räknas de i tusental, berättar Kareema Salek.

– Många får inte lämna sitt hem utan sällskap av sin man. De blir avsläppta utanför grinden på morgonen, och när parken stänger igen på kvällen står männen och väntar på dem. Även mer konservativa familjer tillåter sina kvinnor att komma hit, det här är deras andningshål.

I parken har kvinnorna även möjlighet att ostört handla åt sig själva och barnen. Det finns en handfull små butiker, som erbjuder allt från kläder till läsk och godis. Gemensamt för alla är att de ägs av kvinnor.

Laila, en medelålders kvinna med grova anletsdrag och vaken blick, driver sedan fem år tillbaka en klädesaffär i parken. Hon berättar att hon startade butiken för över tjugo år sedan, men att hon tvingades stänga under talibanregimen. Nu försörjer hon sin familj, totalt sex personer, genom sin affärsverksamhet.

– Hyran för lokalen är 2.700 afghani i månaden, omsättning omkring 15.000. Skräddarna som syr kläderna tar 60 procent av förtjänsten, resten går till familjen, berättar Laila.

Flera av Kabuls kvinnliga butiksägare har den senaste tiden blivit hotade av talibanerna, några har tvingats stänga. Laila berättar att hon har bra stöttning hemifrån. Hennes man uppmuntrar henne och menar att hon genom sitt arbete medverkar till att stärka de afghanska kvinnornas ställning. Vad som skulle hända om de religiösa fundamentalisterna fick ökat inflytande över politiken vill hon helst inte tänka på.

– Jag skulle förmodligen tvingas stänga min butik, och familjen skulle stå utan försörjning.

Göran Engström

utrikes@dn.se

Afghanistan: Kriget mot kvinnorna tilltar

Publicerat 2009-04-11 06:41, <http://www.dn.se/ledare/signerat/afghanistan-kriget-mot-kvinnorna-tilltar-1.842250>

Signerat - Lisa Bjurwald

I Afghanistan [1] fortsätter eftergifterna till fundamentalisterna och det är kvinnorna som blir särskilt lidande. För åtta år sedan föll talibanregimen och med den en rad

tyranniska påbud, såsom utegångsförbud för kvinnor som inte var iklädda det heltäckande plagget burka. Flickor tilläts inte gå i skolan och kvinnor förbjöds att yrkesarbeta. Hemmen förvandlades till fängelser för miljoner.

Men talibanernas terror är på väg att återvända. Hundratals flickskolor har förstörts och lärare mördats. Unga flickor har attackerats med syra på väg till skolan. Trots internationella protester dryftas nu den nya lag som slår fast att Afghanistanens shiitiska kvinnor, som utgör omkring 15 procent av landets befolkning, skall ha samlag med sin make när han önskar. Lagstadgade inomäktenskapliga våldtäkter var knappast den utveckling som omvärlden hoppades på 2001.

Den amerikanske vicepresidenten Joe Biden påpekar att USA:s närvaro i Afghanistan inte handlar om att upprätthålla de mänskliga rättigheterna, utan om att besegra talibanerna och terrornätverket al-Qaida. Självklart är det förkastligt att regeringen överväger lagen, sade Biden i veckan, men menade att USA upprörs lika mycket över förtryck i till exempel Kina. Biden har rätt i att förändringen bör komma inifrån, men missar att kvinnornas öde är direkt kopplat till Afghanistans öde. Därför är det viktigt att hjälporganisationer med kvinnofokus verkligen får del av pengarna och att de inte bara går till militära operationer.

USA:s särskilda sändebud Richard Holbrooke säger sig vara ”djupt missnöjd” med USA:s och dess allierades bristfälliga kunskaper om talibanerna, som hamnat i skymundan när underrättelseinsatserna fokuserats på Irak. 90 procent av den kunskap som USA faktiskt besitter om Afghanistan kommer enligt Holbrooke från hjälporganisationer i landet. Genom ökat stöd till dessa slår västvärlden två flugor i en smäll: kampen för bestående förändring på jämställdhetsområdet intensifieras, och information om vad som sker i landet kan fortsätta att strömma ut bortom Afghanistans gränser. Det främjar både den civila och den militära kampen mot fundamentalism.

Lisa Bjurwald

lisa.bjurwald@dn.se

Stora förbättringar för Afghanistans kvinnor

Publicerat 2009-05-17 11:29, <http://www.dn.se/nyheter/varlden/stora-forbattningar-for-afghanistans-kvinnor-1.868001>

Åtta år efter det USA-stödda kriget i Afghanistan, som resulterade i talibanregimens fall, har det skett stora förändringar i det afghanska samhället. Fler barn är någonsin går i skolan och kvinnor har fått en starkare ställning. Det konstaterar Svenska Afghanistankommittén i sin verksamhetsrapport.

Afghanistan [1] är ett splittrat land. Tjugo år av krig, korrupktion och maktmissbruk har gjort att folkets förtroende för makthavarna är lågt. Barnadödligheten i landet är bland de högsta i världen, endast 13 procent av befolkningen har tillgång till rent vatten och många dör till följd av undernäring. Men det arbete som president Hamid Karzai och hans regering påbörjade 2002 med att förbättra skola och sjukvård har gett resultat.

I dag går_ över sex miljoner barn i skolan, 36 procent är flickor. Under talibanregimen var det knappt en miljon barn som gick i skolan och endast ett fåtal var flickor.

–Det är en avsevärd förbättring men vi har långt kvar. Den största utmaningen är att utbilda fler kvinnliga lärare, säger Torbjörn Petterson, generalsekreterare i Svenska Afghanistankommittén.

Talibanregimens motstånd mot att låta flickor gå i skolan genomsyrar fortfarande landet, men enligt Torbjörn Petterson är det förhållandevis få, cirka tolv av Svenska Afghanistankommitténs tre hundra skolor, som stängts efter hot från talibaner. Han berättar att det har hänt att bybefolkningen gått in och medlat och övertalat talibanerna att inte stänga skolor.

– Ibland låter vi religion och ideologi överskugga det faktum att Afghanistan är ett av världens fattigaste länder. Att en flicka inte studerar kanske helt enkelt beror på att det inte finns någon skola i närheten. Man skickar inte iväg sitt barn till skolan om hon måste gå sju kilometer, säger Torbjörn Petterson.

Sjukvården för kvinnor i Afghanistan hör till de sämsta i världen. Mödravården har under många år varit näst intill obefintlig och många har dött då de inte fått tillräcklig vård. Genom den afghanska regeringens och Svenska Afghanistankommitténs arbete med att öka medvetenheten om kvinnors hälsa är det i dag fler som överlever. På två år har mödradödligheten i vissa områden minskat med 30 procent.

I provinsen Wardak i östra Afghanistan utbildar sig unga kvinnor till barnmorska. Sedan projektet påbörjades för fyra år sedan har 63 kvinnor tagit examen och 23 har nyligen påbörjat sin utbildning.

– För att skapa stabilitet måste man bygga upp det civila samhället. Genom att skicka ner 10000 soldater ger man tvärtom vad många tror inte signaler om fred utan kriget trappas tvärtom upp, säger Torbjörn Petterson.

Lina Johansson

lina.johansson@dn.se

Fattigdom och korruption driver kriget

Publicerat 2009-11-18 06:49, <http://www.dn.se/nyheter/varlden/fattigdom-och-korruption-driver-kriget-1.996612>

Fattigdom och korruption driver kriget i Afghanistan. Det framgår av en undersökning som den brittiska biståndsorganisationen Oxfam och lokala organisationer gjort.

Rapporten målar upp en mörk bild av det krigshärjade landet och uppmanar regeringen att upprätthålla lagarna, reformera polisen och rättsväsendet samt agera mot korruption och se till att få ett slut på kulturen med straffrihet och beskyddarverksamhet.

Rekommendationerna kommer dagen innan Hamid Karzai svärs in för en andra mandatperiod på presidentposten.

I undersökningen har 704 slumpvis utvalda afghanska män och kvinnor intervjuats om hur det tre decennier långa kriget påverkat vanliga människor.

Sjuttio procent av de intervjuade angav arbetslöshet och fattigdom som den viktigaste drivkraften i kriget och 48 procent angav korruption och ineffektivitet i den afghanska regeringen som en viktig faktor.

Många av de tillfrågade pekade på krigsherrar som innehar maktpositioner och brist på förtroende för regeringen.

"Alla myndighetspersoner och makthavare som antas ha band till kriminella nätverk måste bli föremål för grundlig, oberoende utredning, inklusive toppskiktet i regeringen", skriver organisationerna i rapporten.

Studien gjordes mellan januari och april i år i 14 provinser i olika delar av landet där närmare halva befolkningen lever under fattigdomsgränsen och mer än 250 000 människor är internflyktingar.

TT

2010

”Kvinnoperspektiv saknas i Davos”

Publicerat 2010-01-26 00:50, <http://www.dn.se/debatt/kvinnoperspektiv-saknas-i-davos-1.1033116>

Kvinna till kvinna och RFSU: Bristen på jämställdhet är en global risk som måste påtalas vid World Economic Forum.

I morgon onsdag inleds World Economic Forum i Davos i Schweiz. Sverige representeras av finansminister Anders Borg (M), biståndsminister Gunilla Carlsson (M) och utrikesminister Carl Bildt (M). Det är bra att Sveriges regering närvarar, World Economic Forum är ett utmärkt tillfälle att möta såväl andra länders regeringar som företag, organisationer och institutioner.

Efter att ha läst de dokument som ska ligga till underlag för diskussionerna är vi dock tveksamma till om Borg, Carlsson och Bildt verkligen får det utbyte av sammankomsten som man kunde ha hoppats.

Syftet med evenemanget är att förbättra världsläget. Som underlag har delegaterna en gedigen sammanställning av globala risker. De risker som nämns är till exempel ökade oljepriser, stagnering av den kinesiska ekonomin, terrorism, Iran, instabilitet i Afghanistan, brist på global styrning, extremt väder, Irak, vattenbrist, luftföroreningar, pandemier, migration och databedragerier. Totalt nämns 36 risker, och det understryks hur farlig situationen kan bli när de samverkar med varandra.

Riskerna är sannolikt de globalt största, om man ser ur ett västligt, manligt perspektiv. Men de risker som är specifika för kvinnor eller som hänger samman med bristen på jämställdhet saknas helt. Det står ingenting om kvinnors rätt till utbildning och egen försörjning. Det står inte heller något om mäns våld mot kvinnor eller om kvinnors sexuella rättigheter och rätt till reproduktiv hälsa. Inte ens i avsnitten om olika konflikter omnämns det massiva våld som kvinnor utsätts för i konflikt och postkonfliktsituationer. Inte heller de systematiska massvåldtäkterna i till exempel det krig som just nu pågår i DR Kongo. Av Davos-programmets 226 punkter handlar en (1) om värdet av att även flickor får gå i skolan och en (1) om hur näringslivet kan dra nytta av kvinnors kompetens.

Enligt världens ledare innebär kränkningar av kvinnors rättigheter och bristen på jämställdhet uppenbarligen varken ekonomiska risker eller hot mot fred och säkerhet. Det är en gåta hur organisatörerna har tänkt när det är allmänt känt att ekonomiskt välstånd, varaktig fred och en god samhällsutveckling kräver hela befolkningens deltagande – även kvinnornas. Pekingdeklarationen från 1995, som undertecknades av 189 länder och som uppmärksammas av FN nu i mars, konstaterar att kvinnors rättigheter är mänskliga rättigheter och att en fredlig utveckling förutsätter att kvinnor fullt ut kan delta inom alla samhällsområden och ha tillgång till makten på samma villkor som män.

Så ser verkligheten inte ut, inte ens i världens demokratier. I många länder är kvinnor andra klassens medborgare utan resurser att delta i samhällsutvecklingen, utan möjligheter att organisera sig och utan tid till något annat än ren överlevnad.

Detta är inget allmänt jämställdhetsgnäll. Det är ett faktum att kvinnor inte har tillgång till sjukvård, utbildning eller ekonomiska resurser på samma sätt som män. Att inte investera i kvinnors utbildning har visat sig ge försämrade BNP. Satsningar på kvinnor och kvinnors deltagande i samhället leder däremot till snabbare och mer hållbar utveckling och tydligare ekonomiska framsteg. Det leder därmed också till stabilare samhällen med en minskad risk för att krig och våldsamma konflikter ska bryta ut.

Att i det läget INTE ta upp bristen på jämställdhet mellan könen som en global risk är obegripligt för oss.

Vi tycker fortfarande att Anders Borg, Gunilla Carlsson och Carl Bildt ska delta, men vi uppmanar dem att lyfta dessa frågor under World Economic Forum. Det vore verkligen att kämpa för ett förbättrat världsläge.

Annars riskerar mötet i Davos att bli ytterligare ett av alla dessa tillfällen då grabbarna dunkar varandra i ryggen medan verkligheten opåverkat rullar på som vanligt bortom kravallstaken, demonstranterna, journalisterna och lobbyisterna.

Lena Ag

generalsekreterare Kvinna till kvinna

Åsa Regnér

generalsekreterare RFSU

FN:s säkerhetsrådsresolution 1325/Motion 2008/09: U226 Den svenska handlingsplanen för FN:s säkerhetsråds resolution 1325

Bakgrund till motionen:

Kvinnors deltagande i freds-, återuppbyggnads- och säkerhetsarbete är en förutsättning för en hållbar fred. Kopplingen mellan jämställdhet, hållbar utveckling och internationell säkerhet blev officiellt erkänd i och med att FN:s säkerhetsråd antog resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet år 2000. Idag diskrimineras dock kvinnor från fredsförhandlingar och från fora där beslut om deras framtid fattas. Samtidigt används våld mot kvinnor systematiskt som krigsföringsmetod. Det är fortfarande tydligt att det finns en ovilja eller okunskap om vikten av att ta in jämställdhet och kvinnors perspektiv i den säkerhetspolitiska analysen. Detta trots att Sverige, liksom EU och FN, framhåller att mänskliga rättigheter, utveckling och säkerhet är beroende av varandra. Exempelvis finns det forskning som visar ett samband mellan kvinnors status i ett samhälle och konfliktnivån i detsamma. Våldsamma konflikter är vanligare i länder med låg kvinnorepresentation i parlamenten än i mer jämställda samhällen.

Motivering

Sveriges handlingsplan för att implementera FN:s säkerhetsråds resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet löper ut vid årsskiftet 2008/09. Den gällande handlingsplanen som antogs 2006 innehåller flera bra skrivningar och målsättningar för att säkra kvinnors deltagande i freds- och återuppbyggnadsarbete samt öka skyddet för kvinnor i konfliktområden. Bland annat framhåller handlingsplanen: *”Kvinnor är aktörer som ska delta i alla skeden av fredsarbetet, inklusive för att förebygga väpnade konflikter. De måste finnas med för att definiera problem och skyddsbehov, göra analyser, presentera förslag och lösningar, förhandla och genomföra beslut. För att nå resolutionens mål krävs i första hand ett ökat direkt deltagande av kvinnor men också ett förstärkt genus- och jämställdhetsperspektiv hos samtliga aktörer involverade i arbetet för fred och säkerhet.”* Handlingsplanen slår även fast att Sverige ska vara ledande internationellt i detta arbete. Däremot saknar den en tydlig ansvarsfördelning, tidsplan och öronmärkta resurser.

Enligt rådande handlingsplan skulle en halvtidsavstämning ske. Regeringen skulle även sammankalla en 1325-delegation med relevanta representanter från myndigheter och det civila samhället som skulle mötas halvårsvis under Utrikesdepartementets ledning för att utbyta information, diskutera särskilda frågor och följa upp handlingsplanen. Det har dock ännu inte genomförts en ordentlig utvärdering av handlingsplanen, och någon delegation har inte heller sammankallats. Därför är det svårt att få en helhetsbild av vad som faktiskt görs och vad Sverige behöver lägga mer resurser på, samtidigt som samordningsvinster riskerar att försvinna.

Handlingsplanen från 2006 är mycket omfattande. För att mer effektivt genomföra resolution 1325 i praktiken är det nödvändigt att prioritera. Såväl nationellt som internationellt har mycket fokus lagts på behovet av ett ökat skydd av kvinnor i konfliktområden och behovet av fler kvinnor i internationella missioner och insatser. Däremot har inte lika mycket kraft lagts på delen som handlar om kvinnor från konfliktområdets deltagande i freds- och återuppbyggnadsarbete och behovet av stöd till lokala fredsinitiativ. Sverige har med den nya handlingsplanen en möjlighet att utveckla detta arbete och att lyfta det perspektivet internationellt.

För att ytterligare förbättra och effektivisera Sveriges genomförande av FN:s säkerhetsråds resolution 1325 föreslår motionsförfattaren därför att regeringen antar en ny handlingsplan för FN:s säkerhetsråds resolution 1325 som prioriterar delen ur 1325 om att kvinnor i konfliktområden ska delta fullt ut och på lika villkor som män på alla nivåer i mekanismer och institutioner för konfliktförebyggande, krishantering, fredsbyggande, humanitära insatser och andra insatser under en postkonfliktfas. Lokala kvinnoorganisationers fredsinitiativ ska stödjas, ha konkreta mål, liksom en tydlig ansvarsfördelning och tidsplan, innefatta en plan för utvärdering och indikatorer för måluppfyllelse, samt ha öronmärkta finansiella och personella resurser. Regeringen tillsätter en 1325-delegation med representanter från myndigheter och civilsamhället i linje med den rådande handlingsplanen (FN:s säkerhetsrådsresolution 2008/09). – bilaga!